

קא פיי הטור וישלח על התורה

ומלך אחר מרחס צאלרו: (יא) קטנתי מכל החסדים. פרש"י נתמעטו זכויותי על חסדים ולאמת שעשית עמדי. וכתב הרמב"ן שאין זה לפי לשון כפסוק ועוד כי אחרי כן אמר ולתה אמרת הטיב איטיב עמך ומה יועיל הצטחון ההוא אם יגרוס החטא אחרי כך. ופי' הוא קטנתי כלומר קטן אני להיות ראוי לכל החסדים ולאמת שעשית עמי ופי' חסדים טובה שעשה עמו בלא נדר ולאמת הם טובות שהצטיחו כלומר אמר שאינו ראוי שיצטחנו ויעשה לו אותן טובות שהצטיחו צהם ולא לטובות אחרות: כי במקלי עברתי את הירדן הזה. הוקשה לי על מה שאמר הירדן הזה פי הרבה ה' רחוק ממנו כי הירדן הוא גבול ארץ ישראל ותירץ לי אחי הרב ר' יהודה שהוא הפוך ופי' כי במקלי הזה עברתי ויש כאן רמז למה שאז"ל שנתן מקלו על הירדן ונצקע על כן אמר במקלי הזה שאירע על ידו נס. ומיהו דרך הכתוב לומר כך אע"פ שאין הדבר נפניו כמו כי זה משה האיש זה ד' קוינו לו: (יב) והכני אם על בנים. פי' והכה אם על בנים: (יג) ואחה אמרת היטיב איטיב עמך. פי' הרמב"ן אע"פ שהיה ירא שמה יגרוס החטא אמר עשית עמדי חסדים גדולים שלא הייתי ראוי להם כ"ש שיש לך לעשות עמי החסד שהצטחתי ולא ימנע ממני צביל החטא. וי"מ כי יעקב היה חומל על בניו וציתו פן יכה אותם עשו כי אפשר שיכה אותם וימלט הוא לצדו ויתקיים ופי' זרעך כעפר הארץ צורע אחר שיהי' לו. ואינו נראה שאם היתה זאת מתחצתו איך אמר צתפלתו ולתה אמרת וגומר ועוד כי שם נאמר לו והנה אנכי עמך ושמתוךך בכל אשר תלך ואם יהיו בניו נופלין צחרב אחיו אין ההצטחה זאת קיימת אלא מהכל ה' ירא שמה יגרוס החטא מפני שצא עם לנן צצרית שהוא עובד ע"ז או חטא צדור אחר ושגילות מי יצין: (יד) מן הבא בידו. פי' שעשה מנחה מאשר עמו כי עשרו ה' לאן וצקר ומיהם שלח כי צדוך ה' ואינו מקום לשלוח כסף וזהב ומגדנות: (טו) גמלים מיניקות. לא הזכיר הזכרים. וי"מ שאין חלוק צין שם הזכר לנקבה כמו צשאר המינין שקורין לזכרים פרים ולנקבות פרות וכן כולם אצל הכל אין דרך לומר גמלות לכך אמר גמלים מיניקות שהן הנקבות וצניהם הזכרים היו צין הכל ל' וממילא ידענא שהזכרים עשרה והנקבות עשרים כמו שהיו החמורים: (יז) ורוח השימו בין עדר ובין עדר. גם זה סימן לבניו שדורש צצ"ר אמר יעקב לפני הצ"ה רצש"ע אם יהיו לרות צאות על צני לא תציל אותם זו אחר זו אלא הרויח להם מנרותיהם. וי"מ ורוח השימו שלא ירבע מין את שאינו מינו: (יח) כי יפגשך עשו החי. אומר א"א הרא"ש ז"ל שאמר להם דווקא אם ישאלכם אז תאמרו לו כה אמר וגו' ואם לא ישאלכם אז תלכו לדרככם ולא תתנו לו מאומה: (כא) כי אמר אכפרה פניו במנהגו. פירש"י אצטל רוגזו וכן כל כפרה שאלל חטא ועון כולם לשון

פי' הטור וישלה קב על התורה

קנות והעצרה . וכתב הרמב"ן ח"ב אינו מדברי יעקב אלא שהפסוק מגיד לנו מחשבתו של יעקב צו המנחה ומה צריך לזה ומחשבתו ידועה כמו צבל שולחי מנחה ועוד הקשה ח"ב הי' ראוי שיזכיר הכתוב צתלה והנה גם הוא אחרינו כי אמר אנפרה פניו כי עתה לא הוסיף על הנוחיה הייא . ופי' הוא שהוסיף עתה להם שיאמרו צל' כבוד והנה גם הוא אחרינו והקדים אותו לתת כופר נפשו על ראות פני כבוד צמנחה הזאת כאשר יתנו העצדים צתת להם רשות לראות פני המלך ואחרי כן ארחה פניו אולי ישא פני ויבדני להיות מרואי פני המלך והוא מלשון ואיש חכם יכפרנה יתן כופר על החימה : (כב) והוא לן בלילה ההוא במהנה . שלא נכנס צאהלו אלא לן עם הרועים צמנחה שלא יצא עליו אחיו פתאום : (כג) ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו . כתב הרמב"ן אין מוקדם ומאוחר צפסוק זה להללה אלא אמר שאסף נשיו ושפחותיו וילדיו אל שפת הנחל ועבר הוא לצדו את מעבר צק לראות אם גבה המים ושז ויקחם עמו כולם כליש אחד ויעצירם את הנחל ואחרי כן ויעבר את אשר לו מקנהו ורכשו : (כד) ויותר יעקב לבדו . פירש"י ששכח פכין קטנים וחזר עליהם . וכתב הרמב"ן ועל דרך הפשט ויקחם ויעצירם את הנחל עמו ויעבר את אשר לו צניווי כי חזר ולויה שיעברו לפניו ונשאר הוא לצדו אחריהם : ויאבק . כמו ויחצק מלשון ויחצקו שצברנה מקומות תצא אל"ף צמקום ח"ת : עד עלות השחר . כתב ר' אברהם עד סור שחרות הלילה . וי"מ כי שחר דמות אור והוא הנראה צעבים טרם זרוח השמש וכן אשר אין לו שחר : (כי) וירא כי לא יכול לו . יפול הי' אלא שלא הורשה על יותר אלא להקעכף ירכו . גם זה סימן לצניו שיהי' דור צורעו של יעקב שיתגבר עשו עד שיהיה לקעקע ציאתן : ויגע בבף ירכו . כדי להפילו כדרך שנים שמאצקין יחד . וי"מ שכיון לעשותו צעל מוס לפוסלו מן העבודה על שלקח הצורה טעשו כיון שעצוד צצכורים : (כו) כי אם ברכתני לפי שהמויק את האדם יכול לרפאותו יותר קל מאחר שילחוש לו על המכה ולכך שאל לו מה שמך שהלחוש על המכה צריך לידע שם המוכה . ד"א כי אם ברכתני שצחני תן לי שצח וניאוח שנלחתיך ולכך אמר לו יעקב הגידה נא שמך שאתפאר לומר עמדתי כנגד שר וגדול כמותך ונלחתי והציצו למה זה תשאל לשמי ותתפאר עלי לפני כל לומר שנלחתי אין זה כבודי אלא ויברך אותו שם ציני לצניך לשצחך שנלחתי אצל איני רונה שאתצוה צפני כל נלה פלו' לפלו' : (ל) למה זה תשאיר לשמי . שאין לך צו תועלת שאין צי יכולת צלתי לה' לצדו אם תקראני לא אענך אצל אצריך כי כן צויתי ולא פי' הכתוב מה הצרכה . ורבותינו פירשו שהודה לו על הצרכות : ויברך אותו שם . פי' צמקום ההוא על כרחו ולא רנה יעקב להמתין לו עד צית אל' : (לב) ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל .

קג פי' הטור וישלח על התורה

פי' שזרחה השמש קודם שעבר את פניאל ולמה איחר כל כך בשביל שהוא זולע על ירכו. ד"א ויזרח לו השמש והוא זולע שאין אדם יכול להכיר בו שהוא זולע כי היה כ"כ מעט עד שזרח השמש וניכר צלור זריחת השמש: (לג) על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כאלם שמתענה ציוס שמת בו אציו. ד"א כדי שיזכרו הנם. ד"א בשביל קנס שהנימו לאציהם יחידי:

לג (ה) מי אלה לך. שאל על הנשים ועל הילדים: הילדים

אשר חנו אלקים את עבדך. דרך

מוסר כי לא רצה לומר שהם נשיו והבין עשו שהם אמות הילדים. (ו) והגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתהוין. הכל לא קאמר וישתחוו כדקאמר בתר הכי גבי רחל ולאה. וי"מ לפי שלא השתחוו אלא השפחות ולא צביהם שאמרו אם השתחוו השפחות אנו שאנו בני יעקב לא נשתחו' כשראו לצני לאה ורחל שהשתחוו השתחוו גם הם: (ח) מי לך כל המהגה הוזה אשר פגשתי. שעבדי יעקב עברו לפניו עם המחנה ולא רצה לקבלם מיד או בגאותו לא דבר עמהם ולא שאלם למי אתם והם יראו מגשת אליו ואמר עתה מי לך כל המחנה כי חשב שהם מיעקב מדברי המלאכים הראשונים ופי' מי לך מי הוא גדול לך שתשלח לו כל אלה ואמר לו למזל חן צעיני אדוני לומר אתה הוא האדון הגדול צעיני: (י) בראות פני אלהים ותרצני. פירש"י על שנתרנית לי למחול סרחוני פי' נתפייסת לי. וכתב הרמב"ן שלא היה יעקב מזכיר לו עתה העון אלא פי' ותרצני כמו יחי רצוי אחיו לשון חפץ שאמר לו קח נא את מנחתי צעבור שראיתי את פניך שהם לי בראות פני אלקים והייתי רצוי לך: (יא) קח נא את ברכתי. פי' מנחתי כי המנחה שאדם שולח מרצונו נקראת צרכה לפי ששולח מרצונו מאשר צרכו ה' והמנח' שמציין למלך נקראת מס: ויפצר בו ויקח. צמדרש יש שלכך הפציר בו כל כך לפי שכשהיו מריצין על שני עולמות והתנו שיעקב יהיה לו עולם הצא ועשו העולם הזה ועתה כשראה עשו ליעקב כל כך קנין ורכוש מעתה אמר אחזור צי מהתנאי שהרי לקחת חלק בעולם הזה ולכך הפציר בו יעקב שיקח ממנו את הכל אם ירצה ויתקיים תנאו ונתראה עשו אלא שאמר אליה נא עמך מן העם אשר עמי שצקש גמנו שאם יצאו משלו להתגייר שיקבלם: (יג) ומתו כל הצאן. ולא אמר ומתו כולן שלא רצה להזכיר מיתה על הילדים ומנעם זה נמי לא אמר סתם שיהיו גם הילדים בכלל אלא הזכיר הצאן ולא רצה להאריך ולומר והצקר דממילא גם הם בכלל א"צ הזכיר הצאן שהם צהמה דקה אצל הצקר לא ימותו שלא יזיק להם טורח הדרך: (טו) למה זה אביצא הן בעיני אדוני. שלא רצה צהצרתו והוא סימן לדורות לרחק מחצרת אנשי המלכות שאין מקרבין לו לאדם אלא להנחתן: (יז) ויבן לו בית. פי' אפשר שלא היה שם עיר

פ"י הטור וישלח על התורה קד

והולך לבנו' לו בית א"נ שצנה לו בית חזק ומגדל עז מפני עשו אחיו :
 (יח) ויבא יעקב שלם. י"מ שהוא מקום ומשם הלך לעיר שכם שנ'
 האנשים האלה שלמים הם אהנו כלומר ממקום שלם בלא ונתיישבו אהנו .
 ור' אברהם פי' שבא בשלום ולא אירע לו שום דבר רע ועתה מתחיל
 לספר שאירע לו מעשה דינה . והרמב"ן פי' שלבך אמר שלם עיר שכם
 כי כל זמן היותו צסוכות היה מפחד מעשו ולא שקט לבו עד צואו ארץ
 כנען כי אז ידע שלא יגעצו כי אציו קרוב משם אז יצורוהו אנשי הארץ
 לכבוד אציו או שתעמוד לו זכות ארץ ישראל ולכך אמר עתה שבא בשלום
 אל ארץ מגורי אצותיו כי הנילו השם מכף כל אוביו צדרק : ויחן את פני
 העיר . כי החזיק זה וקנה שדות וכרמים ולא רנה להיות צאכסנייל והוא
 סימן לבניו שיכבשו אותם המקום תחלה מרס הוריש יושגי הארץ מפני
 זרעו . ור' אברהם פי' כי הזכיר זה למעלת ארץ ישראל לומר מי שיש לו
 חלק צה חשוב הוא כחלק העולם הבא :

לד (א) ותצא דינה בת לאה . הזכיר צת לאה לומר שהיה
 אחות שמעון ולוי המקנאין
 ומוקמין נקמתה ואמר אשר ילדה ליעקב כי גם כל האחים קנאו לה : (ב)
 וישכב אורה ויענה . פירש"י וישכב כדרכה ויענה שלא כדרכה . ור'
 אברהם כתב צצציל שהיתה צתולה קורא עיניו . והרמב"ן כתב אין לריך
 כל זה כי כל ציאת אונס קורא עינוי הכא הקדים שכיבה לענוי וצתמר
 כתיב ויענה וישכב אותה . וי"מ שדינה נתפתת תחלה אל תמר לא נתפתת
 לכך הקדים ענוי לשכיבה : (ז) וכן לא יעשה . פירש"י שהאומות גדרו
 ענאם מן העריות . והקשה עליו הרמב"ן שהכנעניים שטופים צומה
 וצעריות וצצצמה וצוכור כדכתיב כי כל התועבות האלה עשו אנשי הארץ
 אשר לפניכם ופי' שוכן לא יעשה נמשך אל צישראל כי צלה עשה צישראל
 וכן לא יעשה צכן על כן אמר צישראל כי אינו צלה צכנענים : (יב)
 הרבו עלי מאוד מודה ומתן . כל זה הפיוס שיתנוה לו לאשה מרצונם
 כי כצ צציתו היתה ולא היה ירא שיקחום ממנו אלא שהיא לא היתה
 מתרנית אליו וזהו וידבר על לצ הנערה : (יג) ויענו בני יעקב את
 שכם ואת המור אביו במרכה . כתב הרמב"ן ז"ל אע"פ שחמור
 ושכם דצרו אל אציה ואל אחיה לא ענה יעקב אלא צכיו דצרו צמקומו
 צצציל שהיה להם הדצר לקלון לא רצו שאציהם ידבר צו כלל . והקשה כי
 נראה מפשט הפסוק שצרון אציהם וצעלתו ענו והוא ידע מענם שהיה
 צמרמה שכיזונו להחלישם ולהרגם וא"כ למה כעם ועוד שלא יתכן שיהיה
 צרוננו להשיא צתו לכנעני אשר טמא אותה והנה ודאי כולם היו צעלה
 אחת על זה המענה אלא ששמעון ולוי עשו המעשה וא"כ למה ארר אפס
 לצדם . ותירץ שמה שאומר הפסוק שענו צמרמה לא שהיתה כוונתם
 להרגם אלא שזו היתה המרמה אולי לא ישמע להם להמול ואפי' אם

ק"ה פ"י הטור וישלה על התורה

ישמעו להם חשבו צהייתם כולצים יקחו אמותם מצית שכם וילכו וכך היתה עלתם עם אציהם אלל ששמעון ולוי ראו לינקס והרגו כל העיר ועל זה כעם יעקב שהי' להם להרוג שכם לצדו. ועוד מקשים היאך בני יעקב האדיקים שפכו דם נקי חנם וכתב הרמב"ם שצני נח מזווין על הדינין להוסיף שופטי' בכל פלך ופלך לדון בשבע מצות שלהם וכן נח שעבר על אחת מהם ולא דכוהו להורגו הרי הרואה יהרג צסיף ומפני זה נתחייבו כל צעלי שכם שראו לשכם שגזל את צת יעקב ולא דנו עליו. וכתב הרמב"ן ור"כ הוא זכו למקום צהריגתם ולמה כעם יעקב עליהם אלל אע"ג שנלטו בני נח על הדינין היינו כגון אם גנב ועשק וגזל וכיוצא באלו וחייב עליהם מיתה אם עבר עליהם שאזהרתן היא מיתתן אלל אם עבר ולא הוסיף דינין אין בזה חטא מות שזו היא מצות עשה ולא אמרינן צהן אזהרתן זו היא מיתתן ואין לנו לריבין לבקש חיוב מיתה לבעלי שכם שכמה עצירות עשו שנתחייבו צהם כגון ע"ז וגלוי עריות דכתב על ההרים וכו' וכת' כי כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אלל שאין הדבר מסור ליעקב וצניולעשות צהם דין אלל ענין בני יעקב עם שכם צעבור שהיו אנשי שכם רשעים ראו לינקס צהם צחרצ גוקמת צמלך וכל אנשי עירו כי מרים למשמעתו ולא חשבו הצרית שכרתו עמהם כי היה להחניף להם ויעקב כעם עליהם על שהצילוהו צסכנה וארר אפס על שעשו חמם לאנשי העיר שאמרו להם צמעמדו וישצנו אתכם והם היו צוטיח' צדצורם ולולי יצוהו אל השם והרגום חנם כי לא הרעו להם כלל ועל זה כעם וארר אפס: (יז) ולקחנו את בתינו. ולא אמרו אמותינו כי צמקום אציהם היו מדצרים: (כא) שלמים הם אתנו. צעצור שאנשי העיר היו חושצים שהיו שונאים אותם על שראו אותם עוצים ויחר להם מאד ולולי הם נשמרים מהם ושומרים העיר מפניהם על כן אמרו להם צשלום הם עמנו: רחבת ידים. פי' ר' אצרהם מקומות רצים כמו ויד תהי' לך: (כג) מקנהם וקניינם וכל בהמתם. פי' הרמב"ן מקנה הם הצהמות אשר הם צעדר כי הם עיקר קנין האדם כדכת' מקנך אשר צדה ואשר אינס אתם צעדר כגון הצהמות יחידות צצית צכלל צהמתם אל"ן כפל השון לחזוק כלו' כל צהמתם אשר הם רצות מאד: (כד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. פירש"י שכל מכה כולצת יואר ציוס השלישי וצפרק ר"ל דמילה אינו משמע כן דקאמר מרחיץ את הקטן אף ציוס השלישי שחל להיות צצצת וכ"ש ציוס הראשון. וי"מ צהיותם עדיין כולצים כי הי' דעתם להורגם ציוס הראשון אלל שנתחרטו ונמלכין צענין והיו צזה צ' ימים עד שהסכימו ציוס השלישי להורגם ומלאום עדיין כולצים ציוס השלישי והרגום. וי"ל שהיו רצים ולא הסכימו כלם למול עד יום השלישי שמלו כלם והיו כלם כולצים. וי"ל דציוס הראשון למילה הרגום והי' ציוס השלישי קאי לעינו דינה ולעולם יום ראשון למילתם הי':

פי' הטור וישלח על התורה קו

לה (א) ושב שם ועשה שם מזבח • כתב הרמב"ן לא ידעתי מהו ושז

שם ויתכן שזוהו לשצת שם תחלה ולא"כ יעשה מזבח לטהר מטומאת ע"ז או מן החללים כענין שנאמר ואתם חנו חוץ למחנה שצעת ימים כי לא נלטו עדיין צמי מטאת ויעקב נודדו צמלוה להטהר טרם צולו או שיהי' ונקומה ונעלה בית אל מוקדם במעשה ואולי זוה ושז שם לפנות מחצבתו לדקה זו: (ד) וישמן אותם • ומה שלא ציער כדי להראות שלא קיימו תנאים שהתנו שלא לעבוד ע"ז • והרמ"ן כתב שלא לקחו ע"ז ולא משמשי' שאותם טעונים לפזר לרות ולהטיל לים שכל מה שלקחו כבר צמלוה מעשה שם ע"ז כפי' שכפו אותם וגוי מצטל ע"ז צע"כ והיתה מותרת להם אלא שיעקב זוה להסיר אותם לטהרת הקדש שיהיו ראויין לעבוד השם ית' ולהקריב לפניו קרבן והי' די להם לקצור ולכך טמן אותם תחת האלה מקום שלא יעבדו ולא יורע: (ח) ותמת דבורה • כתב הרמב"ן לא ידעתי למה נכנס פסוק זה בין ויקרא למקום בית אל ובין ויצרך אותו והקרוז למה שאמרו רבותינו שרומז למיתת רבקה ולכך קרא שמו אלון זכות כי על המינקת לא הי' מרצה צכ"י אלא שצכה על אמו שלא זכה לראותה צבוצו ונראה לו האלהים צבוצו לנחמו • ופירש"י שלכך העלימו יום מיתתה שלא יקללו הצרות כרם שי"ל עשו ממנו אף הכתוב לא פרסמה אע"ג שגם מיתת לאה לא הזכיר אלא דרשו בכלן מטעם שהזכיר הכתוב מיתתה צרמו ותלה אותה צמניקתה וכיון שדיבר בה למה הסתיר אותו ולא גילהו וע"כ דרשו זו • ומי"א טעם זה אינו מזכיר שהרי הזכיר מיתת יצחק ויקצרו אותו עשו ויעקב צניו אצל יתכן לומר שלא היתה לה צמותה כבוד כי יעקב אינו שם ועשו שונא אותה ויצחק כהו עיניו ואינו יולד מציתו ולכך לא רצה להזכיר שיקצרו צני מת • והיתה דבורה עם יעקב כי אחרי שצאה עם רבקה שבה אל ארצה ועתה צאה עם יעקב לראות גבירתה או שנתעסקה בגידול צני יעקב לכבוד רבקה והיתה צביתו: (י) שמך יעקב • פירש עדיין שמך יעקב אע"פ שהחליף שרו של עשו כי הוא לא נשתלח לך להחליף שמך אצל מעתה לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל יהי' שמך • ופירוש ויקרא שמו ישראל מוסף על יעקב ולא שיאסר להקרא יעקב: (יב) ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה • אע"פ שכבר נתנה לו לא ניתנה לו צצצועה ועתה צא להוסיף הצצועה ולומר כמו שנתתי להם צצצועה כך אתננה לך: (יג) ויעל מעליו האלהים • להודיע שלא הי' זה מראה חלוה הנבואה לצד אלא ששרתה עליו שכינה צמקום אשר הוא עומד: (יד) ויצב יעקב מצבה • כפשטי' שהליצה עתה • ור' אצריס פי' וכבר הליצ מצבה צפעם ראשונה ונסך עלי' נסך וילק עליה שמן ופי' ג"כ ויסך עליה נסך מים או יין לרחוץ אותה ולא"כ וילק עליה שמן: (טו)

קז פי' הטור וישלח על התורה

ויקרא וגו' בית אל. לע"פ שקראו כצר צית אל קראו פעם אחרת להודיע כי הדבר אמת ונכון כי הוא צית האלהים ושם השכינה שורה: (יה) ויהי בצאת גפשה כי מחה ותקרא שמו. י"מ שלאחר מיתתה קראה לו השם כדמשמע מפשטי' דקרא כי מתה ותקרא שכן יארע לפעמים צמת שמתעלף וחוזרת לו הנשמה וכן אירע לה ולאחר שחזרה לה הנשמה קראה לו שם וצבחי ניהא למה שכתוב זה שתי מיתות ויהי צלאת נפשה כי מתה ולא"כ ותמת אלל שמתה צ' פעמים: בן אוני. בן לערי: בנימין. פירש"י לפי שהוא לצדו נולד צארץ כנען שהוא צנגז כשארם צא מארס נהרים צנימין לשון צפון וימין. והקשה עליו הרמב"ן והוכיח שאין ארץ ישראל דרומית לארס נהרים ופי' הוא לפי שאמו קראתו בן אוני וכונה לומר בן אצלי מלשון לחם אוניס לא אכלתי צאוני ולאציו הרגס אותו לעוצה מלשון כח כמו ראשית אוני וע"כ קרא אותו צנימין בן הכח כי הימין הוא הכח וההללה שרעה לקרותו צשם שקראתו אמו כי בן נקראו כלם צשמש שקראתם אמש אלל שתרגס אותו לעוצה לגבורה: (כב) וישמע ישראל. פי' הרמב"ן סיפר הכתוב ענותנותו ששמע שחילל צנו יצועיו ולא צוה שיוציאוהו מציתו מלפני פניו ולא ינחל עמהם אלל שמנאו עמהם ויהיו שנים עשר ולא עוד אלל שמנאו ראשון וע"כ עשה משתי פרשיות פסוק אחד לע"פ שהוא תחלת הענין שצא לננות השצטיס משנולדו כלם רמו כי ראובן לא נדחה צצציל מעשיו שעשה. ועל דרך הפשט יתכן שצצצל ראובן יצועי צלהם מפחדו שלא תלד ליעקב עוד כי הוא הצבור וחשב לקחת צ' חלקים ויפסיד יותר משאר האחים ולא פחד מאמו כי זקנה הית' ואולי זלפה מתה או חשש לכבוד אמו צעבור היותה שפחתה ולכן נטלה ממנו הצבורה מדה כנגד מדה ופי' ויהיו צני יעקב שנים עשר כי לא הוליד אחרי כן. וי"מ וילך ראובן וישכב את צלהם הרי שהפסיד יעקב רחל וצלהם ואין לחוש כי היו צניו שנים עשר וצצר הוליד כל צניו. וי"מ ויהיו צני יעקב שנים עשר אצל מתחלה היו י"ג שהי' ראובן צבור וחשוב כצ' וניעלה הצבורה ממנו עתה. והר"ר יהודה חסיד פי' ויהי צצכון ישראל צמקום ההוא וילך ראובן פי' שהלך לו וצרח משם ולמה וישכב את צלהם פלגש אציו שרעה אציו לשכב עמה וע"ז נתקנא ראובן וצרח וישמע ישראל שצצציל זה צרח ראובן ועשה מטתו צאהל לאה ואז חזר ראובן ויהיו צני יעקב שנים עשר כצתחלה. וי"מ וישכב את צלהם ולא כתיב עם צלהם אלל שעשה מטתו אלל מטתה למנוע לאציו מלצבוא אליה וזהו שאמר אז חללת יצועי עליה ולא אמר מעתי אלל יעקב הליע המטה וראובן צצצלה: (כו) אשר ילד לו בצדן ארם. פי' הרוב מהם שהרי צנימין לא נולד שם וכן דרך המקראות: (כח) ויהיו ימי יצחק. פירש"י אין מוקדם ומאוחר צתורה שהרי מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק. והרמ"ב"ן פי' כי בן מנהגו צכל מקומות שמספר

פ"י הטור וישלח קח על התורה

ענין האדם ותולדותיו ומיתתו ואח"כ מתחיל הדור האחר והי' ראוי להקדים מיתת יצחק לתולדת יעקב כשעשה לאצרהם וצאלר הדורות אלל שהמתין עד כלן לומר שמת בשיבה טובה זקן ושבע ושז אליו צלו המצורף הנחל מעלתו וקצרו עשו ויעקב צניו ולל הורף לומר שקצרוהו במערת המכפלה צעצור שהי' יושב צעיר ההול ולנה יקצרוהו אלל לא צקצורת אצותיו :

לו (ה) את עדה בת אילון החתי . פירש"י הול צשמת

צת אלון ונקראת צשמת

על שם שהי' מקטרת צשמים לע"ז ואלהי צמה הול יהודית וכנה שמה יהודית לומר שכופרת צע"ז . וכתב הרמב"ן הנה לל נתן טעם לצארי אצו אלהי צמה שנקרא שם צארי וכלן ענה ועוד צשמת צת ישמעאל הי' שם העלם וצשמת צת אלון יהי' שם התואר לקיעור הצשמים ור' אצרהם אומר כי היו לה צ' שמות וגם לאציה . ויתכן לומר כי השתי נשים הראשונים שהוזכרו למעלה מתו צלל בניס אולי צעצור שהיו מורת רוח ליצחק ולרצקה ונשל אחות אשתו צת אלון ושמה עדה ונשל אחרת ושמה אלהי צמה צת ענה אלל צת ישמעאל אחות נציות צעצור שהי' לה שם כעור צלסון הקודש מחלת קרל שמה צסם הנכבד אשר הי' לאשתו הראשונה מלסון צשמים כי היתה חציה עליו צעצור שהיתה ממספחתו ואיננה רעה צעיני יצחק : (ו) ויקח עשו את נשיו ואת בניו . פירש"י עשו הקדים נשיו לצניו אלע"ג דנצו יעקב נמי כתיב ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו וכן נצו משה ויקח את אשתו וצניו . וי"ל דיעקב עשה כן משום שהי' מתירל מעשו ומשה נמי צעצור שהיו קטנים ולל היו יכולן זולתי אשתו שהפוס צהם משל"כ צעשו . כתב הרמב"ן כי זה המסע הי' אחרי צול יעקב מחרן ולאחרי מות יצחק ואלע"ג דצעוד שהי' יעקב צחרן הי' הול צשעיר כמו שמפורש למעלה כן הי' הענין כי הלך לשעיר צימי אלופי החורי יושצי החרן והי' הולך שם עם ת' איש עמו וצניו וצניו ציתו היו צחרן כנען ויתכן שהי' לו שום אחוזה צמישור אלל לל צהר שער על כן ייוחס לו ארצה כנען שדה אדום ולאחר שחור יעקב לחרן כנען פנה לו מפניו כי ידע שהוא נחלת אצותיו אשר נתן לו אציו בצרכתו ולקח כל נפשות ציתו והלך לשעיר להתישב שם ולזו נלחס צצני שער החרי יושצי החרן : וילך אל ארץ . תרגום אונקלוס אל ארץ אחרת ופי' רש"י שהלך לגור צלשר ימצל עד אשר צל אל שער וישב שם . והרמב"ן כתב והנכוו צעיני שלמר וילך אל ארץ שער והכתוב חסר הכינוי צעצור היותו ידוע שכבר הוזכר שהי' עומד צהר שער וצידוע כי שם יולך ציתו וכמהורצים : (ז) ולא יכלה ארץ מגוריהם . פי' כמו עיר מגוריהם והול חצרון כי ארץ כנען כולה תשל כזה וכזה אלף פעמים אלל צראותו כי לל יכול לעמוד צעירו וצמקומו עוצ כל החרן לחמו והלך לו : (ח)

קט פי' הסוד

וישלה

על התורה

ואלה תולדות עשו. מזכיר התולדות שהולידו בניו אחרי צואם לשעיר כי הוא לא הוליד שם והנה החל ממנו לומר הוא הוליד אליפו ורעואל והם הולידו צארץ שעיר תולדות הללו והזכיר עמהם בני אהליצמה הכוללים צארץ כנען אע"פ שלא הזכיר להם תולדות צארץ שעיר כדי שיומנו עם אחיהם: (יב) וחמנע היתה פלגש לאליפו בן עשו. בשביל שכל האחרים לא הזכיר שמות אמותם אלא בנו לצד דרשו זו רבותינו כדי להודיע גדולתו של אברהם אבינו כמו שפירש". וכתב הרמב"ן ויתכן לומר כי בני אליפו היו ידועים לו כי הולידם מנשיו ועמלק בעבור היותו בן פלגש צא הכתוב לומר בן אמו כלומר אשר הוא גודע לה ילדתו לאליפו אבל אינו צלל בני עשו ולא ישב עמהם צהר שעיר והנה נלשונו שלא נתעב בני עשו ולא נקח מארצם והם הידועים היושבים צהר שעיר ונקראים אדום על שמו אבל בן הפלגש אינו יושב בצארץ ולא נקרא על שמו ונלשונו עליו למחוק את שמו. ופירש"י בדברי הימים מונה תמונע בבניו של אליפו מלמד שצא על אשת שעיר אחרי וילאה תמונע מציניהן וכשגלה היתה פלגשו וזהו ואחות לוטן תמונע שלא מנאה מצנות שעיר שהיתה אחותו מן האם ולא מן האב. וכתב הרמב"ן ואין דעתי סובלת זה כי ה' ראוי לומר בדברי הימים ותמונע היתה צחו למה יונה האשה צבנים ואולי אין הפסוק מקפיד על כך בצד הידוע כי מלינו שם בדברי הימים ובני עמרם אהרן ומשה ומרים ומ"מ רחוק שימנה האשה בן צבנים ואולי נאמר על דעת רבותינו כי תמונע הנזכר בדברי הימים הוא תמונע האלוף הנזכר למטה ונמנה שם עם בני אליפו כאשר מונה שם קרח עם בני אליפו והוא מצני אהליצמה כי שניהם היו ממזרים נולדו מן האחד ונמנים עם בני האחר. ועל דרך הפשט יש לומר כי תמונע אשת אליפו אחרי לדתה את עמלק ילדה בן והקש בלדתה ותמת ותקרא שמו תמונע כדי להזכיר שמה ואציו קרא לו קרח ולא הזכיר הכתוב הן הזה להמנע כדי שלא יאריך כי הכונה היתה למנות עמלק בפני עצמו אבל בני אליפו; היו אע"פ שמונה בצלופים קרח קודם עמלק שהוא גדול ממנו מונה אותם דרך מעלתם ועל כן הקדים קנו לקרח וגעתם. ועוד אני אומר שכן פי' הפסוק ובני אליפו תימן אומר לפו וגעתם וקנו ותמונע פי' גם הוא מצני וחזר ואמר והיתה פלגש לאליפו בן עשו ותלד לאליפו את עמלק ולא הזכיר הפלגש והאמת שהוא אחות לוטן תמונע ומפני זה לא הזכיר שמה כי לא רצה לומר צ' פעמים תמונע לזכר ולנקבה והני בני אליפו; הם הצלופים הנזכרים לו. ומה שהחליפו בצלופים שם זה של תמונע בשביל שהי' שמו כשם הפלגש שלא יחשב כבנה וקראוהו קרח בעלותו למעלת האלוף ורבותינו דרשו שצא אליפו אל אהליצמה אשת אציו וילא קרח מצין שניהם. ור' אברהם פי' כי קרח בן אהליצמה אשת עשו היתה ונמנה פעמים כי הי' הקטן לאהליצמה ומתה אמו וגדלתו עדה ולכך נמנה עם

פ' התור וישלח ק' על התורה

צנייה: אלה בני עדה. פ' הרוב ה' מצנייה כי עמלק לא ה' מצני'.
 ור' אברהם פ' בעצור שה' צן שפחתה קורא אותו צנייה: (ב) אלה
 בני שעיר החרי. פירש"י לא כתב יחוסין של אלו אלא צציל תמונע
 להודיע גדולת אברהם. ור' אברהם פ' שכתבו להפריש יחוס שעיר ועשו
 צציל ישראל נלטו על בני עשו. פ' הרמב"ן החרי הוא שם אב אומה
 קדמונית ונקראת על שמו ונקרא שעיר על שם הארץ והשם הזה ה'
 לארץ מעשו מיום שהלך לשם שהוא איש שעיר וכן שם אדום ממנו היה
 והכתוב הפריש צנייה כי אלה הם בני שעיר החרי יוצאי הארץ לא בני
 שעיר האדומי אשר צא שם ואינו נראה שנקראת שעיר על שם עשו
 כדכתיב וצשעיר יצבו החרים לפניו וצני עשו יירשום אלמה שנקראת
 שעיר קודם שהוריש עשו אם לא שפרש וצשעיר שנקראת עתה שעיר
 יצבו החרים. ומיהו קשה לדבריו מהא דכתיב צפ' לך ואת החרי
 צהרם שעיר אלמא שנקראת שעיר צימי אברהם. ור' אברהם פ' החרי
 כמו חרי יהודה פ' הגדולים: (כב) ואחות לוטן תמונע. כן דרך
 הכתוב לייחס הצת אל האחים כמו ואחות תוצל קין נעמה והיה ראוי
 שימנה אותה למעלה עם בני שעיר ודישון ואנר ודישון ותמונע אחותם
 ואפשר שהיתה אחות לוטן מן האב ומן האם ולא אחות שאר האחים ולא
 היתה בת שעיר: (כד) ואלה בני צבעון ואיה וענה. ו"ו יתירה וכן
 רבים והיה לצעון בן שלישי לשעיר החרי והוליד צנים וסיפר הכתוב כי
 ענה בן לצעון מאל הימים להצדיל צינו וצין ענה דודו אחי לצעון וזה
 ענה בן לצעון הוא חמיו של עשו: אשר מצא את הימים. הם פרדים
 והוא מאל צחמה כי יולד מין משאינו מינו מה שאין כן צשאר כלאים
 ותחשב לו הדבר למחמה כי הכיר צמיניהם שהם קרובים צצנע ויולידו.
 ואונקלוס תרגם צבריא ורונה לומר שצאו עליו מהאומה ששמה ימים ורנו
 לגזול ממנו החמורים והוא לצדו צמדצר ואין עוזר לו והמאל ידו והגיל
 מהם והוא מלשון תמאל ידך לכל שונאך אי נמי שמאל אותם ויכל מהם
 ונודע שמו צנצורה הזאת: (כה) ואלה בני ענה דישון ואהליבמה
 בת ענה. כן דרך הפסוק לומר צננות כמו ואת דינה צתו וזה ענה
 הוא בן רביעי לשעיר והוא אחי לצעון ונמנה אחריו למעלה והיה לו בן
 אחר ששמו דישון כשם דודו ולו בת ששמה אהליצמה כשם קרובתה צת
 ענה בן לצעון ולכן אמר הכתוב צאשת עשו אהליצמה צת ענה צת לצעון
 כי הוא צת ענה שמאל את הימים נכדת לצעון ולא אהליצמה צת ענה
 בן שעיר החרי אחי לצעון ורצינו אברהם כתב ואהליצמה צת ענה אין
 זה הנזכר צראש הפסוק שאם היה אותו עצמו מה צריך להזכירו אלא
 הוא ענה בן לצעון הנזכר צפסוק ראשון ולא היתה אלא אהליצמה אחת
 והיתה צת ענה צת לצעון ורצותינו דרשו שלא היה אלא ענה אחד שצא
 לצעון על אמו והוליד ממנה ענה ונתגדל בצית שעיר החרי עם צני

קיא פי' הטור

וישלח על התורה

ולכן מונאו עב צניו של צבעון כי הוא צנו. ור"ח פירש כי ענה אשה
 היתה כדכתיב אהליצמה צת ענה צת צבעון והא דכתיב הוא ענה צלשון
 זכר משום שירשה צירושא עם אחי צבעון בני שעיר דודיה צנכפי שעיר
 כדמוכת ציס נוחלין. ופירש"י דלכך קורא אהליצמה צת ענה שצא ענה על
 אמו אשת צבעון והוליד ממנה אהליצמה ולכך קורא אותה צת ענה וצת
 צבעון: (כו) ואלה בני דישן המדין. והוא דישן צן המישי לשעיר
 ואין קפידא שיקראנו דישון או דישן רק כשהם שניהם צפסוק אחד להצדיל
 צין שניהם וכן ויעש חירוס ויכל מירס והולך הכתוב לקרותו כאן דישן
 שלא יבא מראה שהוא דישון צן ענה הנזכר שלפניו מיד כי כן היה משמע
 שצא ליחס לו תולדות לחלמלל ששינה שמו: (לא) ואלה המלכים. נכתב
 זה להודיע כי נתקיים צרכת אצו על חרצך תחי' שנתגבר על בני החרי
 ומלכו עליהם צארנס שאלה הערי' כלם מדינות הם מארץ אדום וסיפר
 הכתוב כי לא היה להם מלך צן מלך כמו ציראל: לפני מלך מלך
 בישראל. ולא שנמשכה מלכותם עד מלכות ישראל אלא שצא לומר כי
 אז כאשר ימלוך מלך ציראל לא יהיה להם מלך לקיים ואת אחיק העבוד
 ואפשר שכולם מתו צבר צימי משה וכן פי' רצינו אצרהם לפני מלך
 מלך זה משה כדכתיב ויהי צישרון מלך ופי' כן מפני שהקשה לו האיק
 כתב משה שמות אלה המלכים ועדיין לא מלכו. וי"מ כי צנצואה כתבה
 משה. וכתב הרמב"ן ואינו נכון כי הנצואה למה תזכיר את אלה ועד
 איזה זמן תמנה ותפסק בהם והנכון שכל אלה לפני התורה ומשלו כאחד
 ומה שאומר למקומותם פי' שהיה כ"א צמקומו או שהיה ממשתלם זמן
 מועט כי שנות רשעים תקלרנה: (לח) בעל חנן בן עכבור. הוא
 היה ממקום שאלו שמלך לפניו ועל כן לא הזכיר לו עיר אחרת ויתכן
 שהיה חנן שם מקום ונקרא צעל עליו ואחרי כן הומלך: (כ) ואלה
 שמות אלופי עשו. מתחלה מנה בני עשו שהיו אלופים צדור הוא
 ואחרי כן הלליחו ועלו למלוכה ואחר כן פסק מלכותם ונתנו אלופיהם
 לראש וכן כתוב צצרי הימים וימת דוד ויהיו אלופי אדום וגו': למשפחות'
 למקומותם בשמותם וגו' בארץ אהוזתם. כי הראשונים היו כל האחים
 אלופים יושבים כלם צעיר אחת ומושלים צעם אחד או שהיו נשיאי שצט
 או ראשי צית אצ אצל אלו האחרונים אלופים למשפחותם שהיה כ"א אלוף
 לכל משפחות בני עשו ולכל מקומות מושבותם ואין אלוף אחר צדור אלא
 הוא כי היו כמלכים צארנס אלא שלא עלו לכסא לקרות צעם מלך: אלוף
 תכנע. כתב רצינו אצרהם תמנע זה הוא שם איש ושמות רצים לזכר
 ולנקבה שוין וכן אהליצמה. אי גמי אלוף זה הוא יתר והכי פירושו אלוף
 תמנע שהיתה פלגש אליפו אלה אלופיהם עליו ויתת וכן אלוף אהליצמה
 שהיתה אשת עשו אלה אלופיהם וגו':

פי' הטור **וישב** על התורה ק"ב

פרשת וישב

לו (א) **וישב יעקב**. לפי שאמר שנתישב עשו צהר שעיר אצל יעקב יפז כגר בארץ מגורי אביו בארץ לא להם ונתקיים בהם כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם. פי על זרע יעקב נאמר. ואלע"פ שאמר בארץ מגורי אביו ואביו לא ילא לחון לארץ הולדך לומר בארץ כנען דלא תימא בארץ מגורי אביו בארץ אברהם דבני זנים הרי הם כזנים לכך אמר בארץ כנען ואלו לא אמר אלא בארץ כנען לא היינו יודעים באיזה מקום ועל כן אמר בארץ מגורי אביו: (ב) אלה תולדות יעקב. פירש"י אלה יבוציהן וגלגוליהן עד שבאו לכלל ישוב וכעין זה פי' ר' אברהם אלה המאורעות לשון מה ילד יוס. ובתב הרמב"ן שאין זה הלשון נופל אלא צימים כמו מה יולד יוס והנכון צעיני אלה תולדות יעקב יוסף ואחיו שיזכור ואחו הכתוב דרך קלרה בשמש שכבר הזכיר למעלה אלא אמר אלה תולדות יעקב יוסף ואחיו שאירע להם כך וכך ולאפשר שרומז לכל הנזכרים בספר הזה שצעים נפש כאשר הזכיר בתולדות עשו זנים וזני צנים ומלכים ואלופים כל אשר היה בהם עד שעת מתן תורה כך מונה בתולדות יעקב זניו וזני זניו וכל זרעו: והוא גער את בני בלהה. פירש"י שהיה עושה מעשה נערות ואונקלוס תרגם והוא רצי ורועה לומר כי מיום היותו נער הוא עמס כי הם גדלוהו ושרתוהו. והרמב"ן כתב והוא נער חוזר למעלה והכי פי' אלה תולדות יעקב יוסף שהוא נער צן י"ז שנה היה רועה את אחיו בלאן. ור' אברהם פי' והוא נער את זני בלהה פי' צעצור היותו נער שמוהו זני השפחות שמש שלהם כי אס' ישמש זני הגזירות לא היה הדבר רע צעיניו וזאת היתה דבהם שמיצא עליהם. אי נמי בשביל שהיה קטן מכלס קורוהו נער אפי' יהיה גדול כמו לנער לאבשלום: את בני בלהה. פירש"י לפי שאחיו מצוין אותם והוא מקרבן: נשי אביו. פי' כי נשיו היו שלקחם לנשים ולא קראם שפחות אלא עם רחל ולאה צעצור כי הם גזירות להם וכן וישם השפחות ואת ילדיהן ראשונה לומר צעצור שהיו שפחות לרחל וללאה שם אותן לפנייהם וכן וישב בלהה פלגש אביו לומר שאלו היתה גזירה לא היה עושה כן ויתכן כי צחי רחל ולאה קראן שפחות ופלגשים ועתה מהו ולקחן לנשים: את דבתם רעה. כל רעה שהיה רואה באחיו זני לאה היה אומר לאביו. והקשה הרמב"ן א"כ זני השפחות היו אובצין אותם למה לא הליבוהו והרי ד' היו וראובן עמהם והיה בהם כח להליבו ועוד נראה מהכתו' כי כלס הכימו צמכירתו אצל לדעת רצותינו צבאשית רצה כי על כלס מוציא דבה ופי' את זני בלהה שתמיד לא היה נפרד מהם צעצור שהוא נער לזו אביו לזני השפחות שילבו תמיד עמו ושרתוהו אצל לא לזו עליו לזני הגזירות לשרתו והוא מציא דבה מצני השפחות שהיה תמיד עמהם רועה ועל כן שכלוהו ואחר כך אמר כי

ק"ג פ"י הטור **וישב** על התורה

אצו אהבו ויראו אחיו כי אצו אהבו מכלם וישנאו זו נמלא שנוי מכלם כי צני הגצירה היו מתקנאין זו בשציל אהצת אציהם לו יותר מלהם והם צני הגציר' כמוהו וצני השפחות שנאוהו בשציל דצתם רעה שהיה מוציא ומציא אל אציהם מהם ולא בשציל מעלתו כי ראוי היה שיטול מעלה עליהם: דבהם רעה. פ' הרמצ"ן להפליג כי כל דצה רעה הוא. פ' רש"י שאמר עליהם שמוזולין צצני השפחות וחשודים על אצר מן החי ועל הערוה ותימה אם היה אמת למה נכשל בשלשטן ואם לא היה אמת לדיק כמוהו למה יוציא דצה. רעה כזאת ומתרעים אפילו אם תמלא לומר שהיה אמת לא היה לו להעיד יחידי כדאיהא התם טוב' חטא אחא זינגיד אסביד נגדיה רצה וכו':

(ג) כי בן זקונים הוא לו. פירש"י שנולד לו צעת זקנותו. והקשה הרמצ"ן כך נולדו לו כלם לעת זקנותו והנה יששכר וזבולון אינם גדולים נמנו רק שנה אחת וגם צנימין קטן והנראה צעיני כי מנהג הזקנים שיקח אחד מצניו הקטנים להיות עמו לשרתו והוא נשען על ידו תמיד ונקרא בן זקונים צעצור היותו משרת זקונו והנה לקח יעקב ליוסף לדצר הזה על כן לא הלך עם האנן צרעותם צמקום רחוק וכן יש לפרש דעת אונקלוס ארי צר חכים רונה לומר שה' בן דעת וחכם צעיני אצו על כן לקחו לו להשען שהרי צילד זקונים היה לו לומר ארי צר סצתון וכן מוכח לשון הפסוק שלא אמר בן זקונים אלא בן זקונים הוא לו שהיה בן צעיניו: ועשה לו כחונת פסים. מכאן למדו שלא ישנה אדם לבן צין הצנים שהרי בשציל משקל צ' סלעים מילת נתגלגל הדצר וירדו אצותינו למצרים ואע"פ שכצר נגזרה גזרה צין הצתרים מ"מ ע"י זה נתגלגל ועוד שהיה איפשר שישתעצדו לאומה אחרת שלא יבצידו עולם כל כך ועל ידי זה ירדו למצרים: (ד) ולא יכלו רברו לשלום. אינו אומר דצר עמו אלא דצרו משמע אפילו עם אחרים לא יכלו לדצר בשלומו: (ו) ותשתחווין לאלותי. אינו אומר משתחווים לי כמו בחלום השני לפי דלקמן לא היה יכול לומר משתחווים לכוכבי כי מנא היה ידע שהוא שלו אצל כאן אמר לאלומתי שלא למתי שלי הייתם משתחוו' וענין פתרון החלום כי על ידי תצואה היו משתחווים לו לכך הראהו אלומות ופ' תסובנה אלומותיכם כי יקיפוהו סביב כמלך אשר עצדו חונים סביב לו: (ח) המלוך תמלוך עלינו. פ' רצינו אצרהם וכי אנחנו נשימך מלך או אם משול אתה מושל צנו צחוקה. ופשט' וכי תמלוך עלינו או אפילו תמשול צנו ממשלה צעלמא שנשתחוו לך. וקשה למה האשימוהו שהוא סצור שימלוך עליהם בשציל החלומות וכי חלומותיו צרשותו הם ומה ראיה על שחלם כך שהוא חושב למלוך עליהן. וי"מ שכן האשימוהו שפני שאתה רואה שאצינו אהבך מכלנו אתה חושב שימליכך עלינו והראי' צזה חלומותיך שוין על זה הדרך ומפני שאתה חושב צזה ציוס אתה חולם אותה צלילה כדכתיב על רעיוני לצך על משכבך סליקו: על

פ"י הטור **וישב** על התורה קיד

חלומותיו. שהיה חולם עליהם: ועל דבריו. שהיה מספר אותם כמתפאר עליהם כמו שאמר שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי לע"ג דאבתי לא חלם אלא חלום אחד ומאז על חלומותיו י"מ שכבר חלם חלום אחד וזלתי זה וסיפר אותו להם ולא היו חוששין עליו ולא"כ חלם זה החלום שהיה נראה בו יותר ממשלת וסיפר אותו להם וזה שכתוב ויחלום יוסף חלום ויגד ואח"כ שמעו נא החלום הזה: (ט) ויחלום עוד חלום אחר. מה שלא מיהר השם זה הדבר לעשותו להשנות החלום לפי החלום פרעה נשנה צלילה אחד מה שאין כן צבאן: (י) ויספר אל אביו. והראשון לא ספר אל אביו לפי שהוא צעלמו הצין פתרון זה שהדבר מגיע אל אביו ועל כן סיפר לו. ואל אחיו. פי' אחר שסיפר אותו לאחיו חזר וסיפר אותו להם לפני אביו והוא גער בו לשכך חמתן מעליו. יש מקשים כיון שכל החלומות הולכים אחר הפה הם כן למה נתקיים החלו' והלא גער בו אביו ודומקי' לומר שכבר סיפר אותו לאביו תחל' ופתר לו כפי החלום אלא שגער בו לפני אחיו לשכך חמתם. ונראה לי דלא קשה ואדרבא צהבי מיתראל קושי' הראשונה דלמא לא מיהר השם את הדבר לפי שהשנות החלום לא נתקיים לפי שגער בו אביו ועל כן נתאחר הדבר: הבא גבא אני ואמך. והלא אמך מתה והוא אינו יודע שהדברים מגיעים לצלהם שגדלתו כלם כן פירש"י. וכתב הרמב"ן לפי דעתי כשירד יעקב למזרים כבר מתו צלהם והלפה כי הכתוב אומר צספור שצעים נפש מלבד נשי צני יעקב ולא אמר מלבד נשיו ונשי צניו ולא מפני שהיו פילגשו לא רצה לומר נשי יעקב הנה כתוב נשי אביו ורחוק הוא שיטיב רומז לפילגשו אלא השמש רמז ליעקב והירח רמז לצני ציתו וכל נשיו שצבם היו תולדותיו רמז כי כל תולדותיו ישתחוו לו והם כל ע' נפש כי כלם השתחוו לו ואחד עשר כוכבי' משתחווים לי הם אחיו שהשתחוו לו טרם צא אביו אליו: (יד) וישלחהו מעמק חברון. לע"פ שחזרון הוא צבר כדכתיב ויעלו צבר ויצולו עד חזרון ליווהו עד העמק ומשם שלחו וכתב המקום ששלחו משם כדי להודיע שמהלך רצ היה צנייהם ועל כן עשו עמו רעה כי רחוקים היו מאביו ולהודיע כי יוסף לצד אביו נתאמן לילך למקום רחוק ולא אמר איך חלך והם שונאים אותי: (טו) והנה תועה בשדה. שנכנסם צדה למקום מרעה לצקשם כי ידע שהיו רועים צמוצמר: (יו) נבעו מזה. פירש"י הסיעו עלמם מן האמה ולא שפירש לו כן שאם כן לא היה הולך אלא זה האיש היה צביראל ואמר לו לשון שמשמש צצ' ענינים ושניהם אמת והוא לא הצין הנסת' והלך אחרי הנגלה ועיק' הדרש צא מייחור הלשון שלא היה לו לומר אלא הם צדותן ואמר נסעו מזה לדרשה: (יח) ובטרים יקרב אליהם ויחנבלו אותו להמיהו. פי' שחצו מחטצות האיך יתרגו אותו טרם יקרב אליהם צחמים וכיוצא צזה שלא ימטרו לשלוח צו יד וצבראשית רצה ששלחו צו

קטו פ"י הטור ו' י"ב על התורה

הכלבים וכאשר קרב אליהם ולא יכלו להרגו זנכליהם אמרו ח"ס אל אחיו
 צאו עתה ונהרגו: (כב) אל השפכו דם. אמר הייתי סובל לכם
 להורגו שלא צידכם אבל אל תשפכו צידכם וכוונתו כדי להליל אותו מידם
 כמו שמעיד עליו הפסוק ואמר דם ולא אמר דמו להראות עצמו שאינו
 עושה בצביל אהבתו אלא שלא יהיו שופכי דמים והכתוב מספר הדברים
 שאמר להם תחלה ולא קבלו כדכתיב הלא דברתי אליכם לאמר אל תחטאו
 ציד ולא שמעתם וכאשר ראה שלא שמעו לו לעצבו אמר אם כן אל
 תשפכו דם: (כב) השליכו אותו אל הבור הזה. הוא אומר אל
 צור שלא הי' צו דבר והם לא שמעו לו והשליכוהו לצור שהי' צו נחשים
 כמאמר רבותינו וזהו הנאמר ויש צר ראוץ אל הצור והנה אין יוסף צור
 שהוא צקש עליו צבור שאמר להם ולא מלאו שם. וכתב הרמב"ן לפי
 מדרש רבותינו שהי' נחשים ועקרבים צבור לריק לומר שהם לא ראו אותם
 שהיו צנדיקי הסלעים שאם היו רואים אותם ושאינם מזיקים ליוסף הי'
 הדבר צרור שנעשה צו גם והוא לדיק גמור והשם הפן להלילו ואיך יגעו
 צו. ואינו מצין למה לריק לומר כן כי אף אם לא יתשצוהו לדיק מ"מ
 רשע לא היה ולא הי' חייב מיתה ואפ"ה צקשו להרגו כי השנאה מקלקלת
 השורה. ועל דרך הפשט והצור רק אין צו מים שאף אם הי' צו מעט
 מים נקרא רק: (כג) ויפשיטו את יוסף את כתנתו. פירש"י חלוק
 וקשה האיך יפשיטו את החלוק שהוא תחתון קודם לכתונת הפסים
 ומתרים שכן דרך הגזול לחצירו צגדיו מפשיטו כלו כלאחד והופשו
 מלמטה למעלה א"נ כן דרך הולכי דרכים ליתן חלוק למעלה על צגדיהם.
 ול"נ שהכל אחד ויפשיטו את כתנתו איזה זה כתונת הפסים אשר עליו
 והזכירה לומר שעל ידה היתה לו כל זאת כי היא סצה לשנאה: (כה)
 והנה אורחת ישמעאלים. פירש הרמב"ן כשנשאו עיניהם מרחוק וראו
 אנשים צאים מגלעד הכירו כי ישמעאלים הם הגמלים וידעו כי למזרים
 ילכו כי כן דרך להציא הנרי והנכחת למזרים על כן אמר יהודה הנה
 האנשים האלה מארץ רחוקה צאו ולארץ רחוקה ילכו ונמכרנו להם ולא
 יודע הדבר וכאשר קרצו להם מלאו כי צעלי הסחורה אשר להם הנרי
 והנכחת אנשים מדינים ששכרו הגמלים מהישמעאלים ומכרו את יוסף
 למדינים שקנוהו לסחורה כי אורחת הישמעאלים נשכרו הגמלי' לא
 יקנו הם סחורה לעצמם וזהו מיד הישמעאלים אשר הודיעוהו שמה כי הי'
 צידם אבל המדינים היו צעליו והם סחרו צו וזהו והמדינים מכרו אותו
 וכל מעשה צפסוק פעמים תולהו צמושל המורה לעשותו ופעמים צבליח
 העושהו כענין של' את כל מעשה הי' הגדול אשר עשה וכתוב אחר אומר
 אשר עשה משה לעיני כל ישראל. ור' אברהם אמר כי המדינים יקראו
 ישמעאלים וכן אמר על מלכי מדין כי ישמעאלים הם. וכתב הרשב"ם כי
 לא מכרוהו אחיו אלא ישצו לאכול לחם וראו אורחת ישמעאלים ואמרו

קטז

על התורה

וישב

פי' הטור

לכו ונמכרנו להם וצתוך כך שיצבו לאכול עשרו אנשים מדיניים ושמעו את קול יוסף צבור וימשכו אותו הם מן הצור ומכרוהו לישמעאלים ומה שכתוב אשר מכרתם אותי מזרימה פי' שגרמתם לי לימכר וכן משמע שנגנב כדכתיב כי גנבו גנצתי מלרץ העצרים ומה שכתב והמדנים מכרו אותו למזרים לפוטיפר לריך להרש שגרמו לו לימכר לפוטיפר. וי"מ והמדנים כמו ריב ומדון פי' מריבה שהי' לו עם אחיו גרמה לו לימכר לפוטיפר. וי"מ שאחיו מכרוהו לישמעאלים והיו יראים להעלותו מפני הנחשים והמתינו עד שצאו המדינים והעלוהו כי צעלי כשפים הם כדכתיב וילכו זקני מדין וקסמים צידם והיו של שניהם שהיו שותפין בו. וי"מ שישמעאלים מכרוהו לפוטיפר והעליל עליהם לומר שגנזבו והמדינים ערבו אותו לכך אמר שהמדינים מכרו אותו והישמעאלים גם הם מכרוהו שהי' מוחזקי' בו צעשרים כסף ולפי שנסתנו פניו מפני פחד הצור נפחתו דמיו: מה בצע. איתא במדרש אמרו לו לצווע את המוליא אמר להן ומה לנו לצווע ונהרוג את אחינו: (כו) וכהינו את דמו. פירש"י ונעלים את מיתתו. וכתב הרמב"ן כפשוטו כי כן דרך הרולחים במסתור שקוצרים את הנרמח ומכסין הדם כענין שנאמר ויטמנוהו בחול: (כט) וישב ראובן. פירש"י ששב לשקו ולתעניתו על מעשה צלה אע"פ שלא הודה עד שהודה יהודה אפשר קודם שהודה נמי הי' מתענה צסתר: ויקרע את בגדיו. ציעקב כתיב שמלותיו לפי שהוא קרע כל בגדיו אף בפמוכים לעורו כדכתיב הוא שמלתו לעורו: (לב) וישלחו את בחונת הפסים ויביאו אל אביהם. צניווי שניו להצילה אל אביהם או ויצילו השלוחים אל אביהם שלחו לו על ידי אחר. אי נמי שלחו לציתם עד שצאו הם ויצילו אותה אל אביהם. וי"מ וישלחו שתקעו זה השלח לקרעה כדמות שני אריות וחיות לשון צלח יעצרו ואמר כתונת פסים כלומ' שיכירה צפסים שעלי': (לג) חיה רעה אבלתהו. ולא אמר לסטין הרגוהו שאם כן היו לוקחים הכתונת: (לה) וכל בנותיו. צתו וצת צתו. וי"מ כלותיו צכלל צנותיו: ויטאן להתנהגם. לפי הפשט לפי שחשב עלמו כפושע צמיתתו שלחו צדרך יחיד ולמקום ששונאים אותו: (לו) שר הטבחים. פירש"י שומט צהמות המלך. ולחונקלוס תרגם רב קטוליא ומלכו טיחה צאנשים טצחת ולא חמלת.

לח (א) ויהי בעת ההוא. פירש"י לכך סמך פרשה זו לכאן

שעל ידי מכירת יוסף פירש יהודה

מאחיו. ומקשים עליו שהרי משנמכר יוסף עד שירד יעקב למזרים כ"צ שנה שהרי יוסף צן י"ז שנה הי' כשנמכר וצעמדו לפני פרעה הי' צן למ"ד וז' שני שצע רב' רעב הרי כ"צ ואיך איפשר שהוליד יהודה ער ולזונן והשיאם ומתו ולקח הוא תמר והוליד ממנה פרץ ופרץ הוליד מרדון וממול שהרי מזורדי מזרים היו ואיך הי' כל זה תוך כ"צ שנה. ור' אברהם כתב

ק"ז
 פי' הטור * **וישב** על התורה

דקודם מכירת יוסף ה' ומה שהפסיק במכירת יוסף כדי להפסיק מעשה המר עם מעשה יוסף ולדנותו: (ב) בה איש כנעני. תרגום אונקלוס תגרא כי רוגה לומר שלא נשאו השצטים מצנות כנען ולכן ייחד הכתוב על שאלו בן הכנענית ופלוגתא דתנאי הוא ר' יהודה לומר תאומות נולדו עם השצטים ונשאום ר' נחמי' לומר כנעניות היו ולר' יהודה נרק לומר ששה בני לאה נשאו ששה תאומות מאחרות וששה מאחרים נשאו ששה תאומות של בני לאה כי בן נח מזהר באחרות מן האם ועל דרך הסברה אינו נכון שינשאו כנעניות מזרע הארור אלא ודאי תגר ה' שאם ה' כנעני מה הולך לייחס אותו כל אנשי הארץ כנענים היו ועל כן אמר וירא שם יהודה לפי שלא ה' מצני הארץ. ואיפשר דאפילו לר' נחמי' לא נשאו כנעניות שלא בא אלא לחלוק על ר' יהודה ולומר שלא נשאו אחיותיהן שאחרות מן האם אסורה לבני נח אלא מה נשאו מנשי ארץ כנען פי' מהגרים והתושבים מכל הארצות או עמונית ומואביות מיתר העמים. ורבינו אברהם כתב בעצור שנשא כנענית ועבר על דעת אבותיו היו בניו רעים ומתו ולכן הזכירו הכתוב ושאלו לצדו הזכירו שהוא בן הכנענית ולא הולך לומר כן. ולפירושו י"י פי' וירא שם יהודה שראה אותה ושקצ בה כענין ש' וירא אשה צתמנתה דשמעון. ורש"י פי' צסדר וימי וישאו אותו בניו ולא בני בניו שכך היה אותם אל יטענו צמטתי אחד מצניכם לפי שהם מצני כנען ורוגה לומר לפי ששאלו בן שמעון ושלה בן יהודה היו מצנות כנען הוליא כלם: ער ואונן. י"מ לשון ערירי ואנינות ונקראו כן על שם לער יעקב. והרמב"ן פי' שיהודה קרא לו ער לשון עוורה את גבורתך ואשתו קראה שם השני אונן ולא פי' הכתוב למה ואיפשר שתקש בלדתה כי כן דרך הנשים לקרות לבניהן על שם זה כמו רחל שקראה לו בן אונן מלשון ויהי העם כמתאוננים ויהודה לא חשב לשנות שמו כמו שעשה יעקב. צצ"ר ער שהוער מן העולם ולא שה' זה כונת יהודה אלא שלמדו מכאן שהשמות יורו על העתיד: (ה) ותוסף עוד ותלד בן ותקרא שמו שלה. קש' לי למה לא הזכיר בהריון כאשר צראשונה ואיפשר לתרץ שלא היתה הרה לזו הלידה אלא בהריון של אונן נתעברה גם משלה ושהה אחר לידת חצירו וכן יראה מלשון הפסוק ותוסף עוד ותלד משמע שנוסף זה על לידת אונן שהיתה הרה משניהם יחד וצוה יתיישב ג"כ מה שכתוב וה' צצו וגומר שפי' כוץ הפסק מלשון אשר לא יכזבו מימיו שפסק ממנה אחרי לידת אונן אולי צדום סבה שאין לנו לריבין לדע אופה וזה שאומר צצ"ר פוסקת וצא להודיענו אע"פ שפסק ממנה אחרי לידת אונן ילדה עוד כי כבר נתעברה ממנו ואל יקשה עליך. מאמר יהודה לתמר ער יגדל שלה בני שנראה שה' קטן מאונן כי ודאי שניהם קטנים היו ולא אמר לה כן אלא לצקש טענה שלא ישאנה: והיה בכויב בלדתה אותו. פירש"י על שפסק

פ"י הטור וישב על התורה ק"ח

מלדת נקרא המקום כו"ז. והקשה הרמב"ן א"כ למה נקרא שם המקום על זה ועוד כי צעת לדתה לא נודע אם פסקה או תוליד רק אחרי כן צעת מותה. וי"מ לפי שיחודה קרא שם לצנו הראשון והיא קראה שם לשני כי כן דרך שהאב קורא שם לצן הבכור והאם לשני ולא כן בשלישי ה"י ראוי שיקרא לו האב שם ועל כן אמר והי' צבוי צלדתה אותו שלא ה"י שם ועל כן קראה היא לו שם. והרמב"ן פ"י לשון כו"ז דבר הפוסק והכו"ז וכן לא תשלה אותי תרגם לא תכ"ז צפתגמך והוא מלשון שגגה שתרגמוו שלו כי הכו"ז שוגג צמתצתו ואמר הכתוב שקראתו שלה על שם המקום שהי' צבוי צלדתה אותו: (ו) ויהי ער רע בעיני ה' ויכתהו ה'. יש מקשים הא"ך ענשו צ"ד של מעל' פחות מכ' ודוחקין לתרץ שצ"ד של מעלה עונשין לפי חכמת האדם שאפי' פחות מצן עשרים והוא חכם כצן כ' מענישין אותו ולפי מה שכתבתי למעלה איפשר שהי' יותר מצן כ'. כתב הרמב"ן לא הזכיר פשעו אשר עשה כמו בלחיו אלא אמר כי צחטאו מה ולא צעונוש יהודה שמכר ליוסף כי ההללה שהלילו עמד כנגד המכיר' ולא הי' צכל צית האצו' שכול זולתי זה מפני שהי' רע צעיני ה' ועל זה הי' יעקב מתאבל על צנו וימאן להפנחם שהי' הדצר צעיניו עונש גדול מלצד אהבתו אותו. (ח) ויבם אותה. כתב הרמב"ן כי כך הי' מנהג הקדמונים קודם שניתנה תורה ליצם האח ואחריו כל הקרוב אליו ממשפחתו וכשניתנה תורה אסרה קלפת הקרובים והתירה ליסור אשת אח מפני הייצום ולא רתה שידחה מפניו ליסור אשת אחי האב וזולתם: (יא) שבי אלמנה בית אביך. פ"י שדחה אותה שלא הי' צדעתו להשיאו לה. וכתב הרמב"ן ולא ידעתי מה הי' צריך לדחותה ולא יאמר לה לכה לשלום ועוד צהיותו מקפיד על זנוניה לדונה צשריפה נראה שהי' חפץ צה להיותה צציתו ורחוק הוא שלא שמע יהודה כי צניו חטאו וישלחם ציד פשעם ואין לתמר צה חטא והנכון צעיני שהי' שלה ראוי לייצם אצל לא רעה אציו שייצם והוא עולדנו נער פן יחטא צה כלחיו אשר מתו צנעוריהם כי גערים היו ואין ללחד מהם י"צ שנה וכאשר יגדל וישמע למוסר אציו יתננה לו וכאשר ראתה כי גדול שלה צעיניה והוא עולדנו נער צעיני אציו כי אין לו עשר שני' והי' אציו ממתין לו עוד אז מיהרה תמר מרוב תאוה להוליד מזרע הקודש: (יב) ויעל על גווי צאנו. פ"י הי' רגיל לעלות צכל פעם צאותו הדרך והיא ארצה לו שם צלחד מן הימים. אי נמי שהי' עושה שם משתה גדול והיו עניים שם והוגד לה מרס עלותו: (יד) ותחעלף. פ"י ר' אברהם שהסתיר' פניה וכן ויתעלף הסתיר פניו צנכפיו: בפתח עינים. פ"י ר' אברהם שם מקום. וי"מ כי שני מעינות מים הי' צדרך ויש להם צדמות פתח ומסס עצר יהודה צצונו אל מקומו: (טו) ויחשבה לזונה. צעצור שישצה על פרשת דרכים: כי כסתה פניה. דרשו רבותינו כי כסתה

ק"ט
פ"י הטור
וישב
על התורה

פניה צעודה צציתו . וכתב הרמב"ן והנכון עוד לפי הפשט שחשבה לזונה צעבור שכסתה פניה כי כן דרך הזונות לשצת צפתה עינים מעולפת הלעיף מכסה קלת השער וקלת הפנים ומסקרות קלת העינים ושפתיה ומגלה הגרון והאזאר כי צעבור שתעיז פניה ותאמר לו ותחזיק צו ונסקה לו תכסה קלת הפנים ועוד צעבור שתזנה גם עם הקרוצים מכסות פניהם וצוצוס לעיר לא יכירוה : (יח) ופתילך . פירש"י שמלתך שאתה מתכסה בה . וכתב הרמב"ן אינו נכון שיתן לה שמלתו וילך ערום ממנה ועוד איך תקרא השמלה פתיל ואיך יאמר פתילים ל' רצים ואל"ת על שם פתילי הלינית נקראת השמלה פתילים חלילה שיקיים יהודה מלות לינית ויזלזל בה לתתו לזונה ואלוהי ה' צידו סודר קטן שהוא קלר כפתיל שיעניף צו הראש ונקרא פתיל צעבור שהוא קלר כפתיל . ויתכן עוד כי ה' לו ליהודה חותם צורת אר"י או לורה אחרת ידועה והיו צידו פתילים שצבס הורה הוה מזויר בה והמטה ה' צידו כמכפט שליט ונוגס : (כד) הוציאווה ותשרף . פירש"י לפי שצתו של שם היתה וצת כהן שזינתה צטרפה . והקשה הרמב"ן דמה שצת כהן שזינתה צטרפה היינו ארוסה או נשואה אלל שומרת יצס צין ישראלית צין כהנת אינה אלל צללו וכי תימא משוס שה' יצוס נוהג צצני נח ואזהרתן הוא מיתתן הו מוכח צסנהדרין שאין יצמה נוהגת צצני נח כלל . ועוד קשה דכל מיתה האמורה צצני נח אינה אלל סייף . ועוד מה שאמר לזקה ממני כ"ש שה' לה להתייבז ופ"י הו צשציל שה' קלין ומושל צארן והכלה אשר תזנה אין נדונית כמשפט שאר הנשים הזונות אך כמצוה את המלכות ועל כן אמר הוילאוה ותשרף כי צלו לפניו לעשות לה כל אשר יורה והו חייב אותה מיתה למעלת המלכות . ועל דרך הפשט שה' משפט שהאשה שמונה תחת צעלה שמוסרין אותה לצעלה והו דן אותה לחיים או למות כרצונו והו היתה מיועדת לשלה צנו והו להס כלשת איס צנימוסיהס . ור' יהודה הוהסיד פ"י כי לא דנה לשרפה אלל שטרפו לה רוסס צין פניה לסימן שהו זונה וכסידע שהיתה ממנו ולל היתה זונה לא עשה לה דבר . עוד מקשים על מה שאמר יהודה הוילאוה ותשרף והלל יהודה ה' מלך ומלך לא דן ולא דנין אותו ועוד צדיני נפשות מתחילין מן הלד ועד היאך ה' דן על כלתו ומתנאים שילחק ויעקצ ויהודה דנה והתחילו ציהודה מן הלד . וצמדדש יס שסס צעלמו דנה ולי אפשר להיות שכשצדקדק צמשצון שנות דור ודור תמלל שכצר מת ומה שאומר צע"ז פרק צ' הצל על הפנוי' צית דינו של שס גזרו מפני מעשה דתמר לל שה' קיים אלל כל צית דינו אחריו נקרא על שמו : (כו) צדקה כומני . פירש"י לזקה צדצריה ממני הו מעוברת . והרמב"ן אמר לזקה צמעשיה יומר ממני כי הו הצדקת ולני החוטא שלל נתתיה לשלה צני כי שלה הו היצס ולס לל יחפון לקחת יצמתו לציו הו הגואל אחריו . וי"מ לכך אמר לזקה ממני

פ'י הטור **וישב** על התורה **קכ**

כשנודע לו שהיתה תנור אותה שצא עליה ניכר למפרע שצתולה היתה כי ער ולאונן שימשו שלא כדרכה ואי תקשה לך א"כ איך נתעברה מציאה ראשונה אלל ע"כ בצלצבע מיעבה וא"כ מנח ידע שהיתה צתולה וי"ל שיש הפרש בין מוכת עץ ובין דרוסת איש: ולא יספך עוד לדעתה. איכא מ"ד לא פסק שהיתה מותרת לו כמו יצמה ליצם ולמ"ד שלא צא עוד עליה לע"פ שהיתה מותרת לו כיון שקיים מצות הקמת זרע לא רצה להיות עמה עוד: (כט) ויהי כמשיב ידו. פ'י השיעור שאדם יכול להשיב ידו שאם ה' חוזר על הילד ה' לו לומר ויהי כאשר השיב ידו: מה פרצת עליך. פירש"י חזקת עליך חזק. אי גמי שפרצת הגדר וילאת ממנו כמו פורץ גדר. והרמב"ן כתב כל עיצר גבול נקרא בלשון הקודש פורץ כמו ופרצת ימה וקדמה ויפרוץ האיש ולכך אמרה כשהראשון השיב ידו והוא מיחר ללאת מה פרצת פרץ פ'י גבול למחר וללאת ממנו ואמר לשון עליך לפי שה' הגדר עליו והוא כלוא צתובו. וי"מ מה פרצת כמו פרצה גדולה עשית יהי רצון שהפרצה הזו יהי אות עליך שתפרוץ ותרצה ולפ"ז אין פרץ מלשון פרצת דרישא דקראל:

לט (ג) כי ה' ארתו. ששם שמים שגור צפיו. ולפי הפשט מראה מעשיו מלליחין ציותה שלא כדרך העולם.

ורצותינו דרשו מלח' ויולא מלחש ונכנס פ'י שאם ה' אומר עזוב פושרין והיו פושרין לוננים והם לוננים והי' סצור שצכשפים הוא עושה ואמר לו חרשים אתה מציא למזרים שכלה חרשים עד שראה ששרתה עליו שכונה ונראה לו כך צחלוס או צהקין שנראה לו כעמוד ענן וכיוולא צו לכבוד הדיק. (ו) כי אם חלחם אשר הוא אוכל. לפי הפשט שלא ה' מצוה עליו שום דבר מעניני הצית אלל הכל עשה כרצונו מלבד הלחם שה' אומר זה אני רול' כן לאכול מדי יום יום. ור' אברהם נתן מעם בדבר שע"כ לא ה' הלחם צידו כי לא יוכלון המזרים לאכול עם העצרים לחם כי תועבה היא למזרים אפילו מנגען עמא להם. והרמב"ן כתב כי לא ידע אדוני יוסף מאומה שיקח מכל אשר לו רק הלחם לבדו אשר יאכל ולא שאר הנאות כאשר עושים הצחורים לאסוף להם עובר ונכסים: ויהי יוסף יפה תואר. פירש"י כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל וסותה ומסלסל בשערו. והרמב"ן כתב בצביל שראה לומר ותשא אשת אדוניו מקדים לומר יפה תואר וצעבור זה נשאה צו עיני': (ח) ויבאן ויאמר אל אשת אדוניו. לכך הזכיר אשת אדוניו לומר לע"פ שהיתה אדונתו וירא ממנה מאן לעשות רצונה כי ירא את ה' ממנה: (ט) וחטאתי לאלקים. פירש"י כי בני נח נלעוו על העריות. וכתב הרמב"ן תימה שהקדים הטפל כי יותר הוא החטא מהצנדה בצדוניו וי"ל צעבור חסרון דעת הנשים אמר כן שצדבר זה צנדה לאדוניו אשר הוא צובח צו ואמר כן אמר לה כי יש צעון עוד חטא גדול לאלקי'. ויתכן עוד לפרש וחטאתי

קכא פ"י הטור **וישב** על התורה

לחלקים בצנדה זו רעה גדולה היא שיהיה לי צה חטא לפני החלקים ולא הזכיר לה איסור הערוה כי דבר עמה כדרך הנשים. (י) לשכב אצלה. פ"י ר' חזקוני אפי' שיכב עמה צמוך הוא צנדה והיא צנדה ולהיות עמה לדבר שיחות. כי לא מלאנו משכב אצלה על המשגל רק עמה או אותה: (יא) ויהי כהיום. פ"י צרור כיום שלא צל אלא לעשות מלאכתו: ואין איש מאנשי הבית שם בבית. פ"י מאנשי מיצו' הוא דמאנשי הצית לא הי' שם אצל שלא מאנשי הצית הי' שם והוא שדרשו שגדלה לו דיוקני אצו: (יב) ויעוב בגרו בידה. לכבוד אדנותה לא רצה להוליא מידה אף כי הי' לו כח להוליא מידה: (יד) ראו הביא לנו איש עברי. פ"י העברים שונאי מלריס המה ולינס קונים מהם עבדים אלא ליוגנים ולכורמים והוא הציל לנו צבית ולא עוד אלא שעשאו אדון ומושל על כל אנשי הצית ועל כן ראו הי' שילחק בנו כי מפיק מנוער עבדו אחריתו יהיה מנון ולכן הזכירה ההצלה צבית ואמרה הציל לנו ולא הזכירה לצעלה צביל כבוד או דרך מוסר אף צעבור שידוע הי' שהוא המציא: (יז) בדברים האלה. פירש"י צשעת תשמיש אמרה לו ענייני תשמיש כאלה. והקשה הרמב"ן דהא אמרינן שנסתרו על שלקח יוסף למשכב זכור ועוד איך תפגוס עצמה צפני צעלה לומר כי זנתה צלונס וראוי הוא שיברגנה על זה כי למה לא צעקה תחלה כאשר עשתה צסוף ואם כדי שיחרה אפו ציוסף ויהרגנו אפי' לא תאמר לו שצא עלי' אלא שצא לצונסה חייב מיתה ואפשר שרצו לומר ענייני תשמיש וגילוי ערוה ומשמוש ידים ולא תשמיש ממש שהיה סרים צגופו שצא אליו חולי שלא יתאהו כענין צסוף. ועל דרך הפשט אין צורך צזה כי אין הכף לדמיון לדבר אחר ופירושו הדברים האלה. אי נמי כשמוע אדוניו דברי אשתו שאמרה לו אשתו עשה לי ענדך בדברים האלה שהגדתי עתה לאנשי הצית מיד חרה אפו ולא הרגו כדי שלא להחזיק צקול או מרוב אהבתו אותו או שהי' מכיר צצדקת יוסף ולא האמינה ולא נתנו צבית הסוהר אלא לכבוד אשתו או שהי' ירא מהשם שיפקוד דמו מידו כי ראה שהשם איתו: (כ) ויתגדו אל בית הסוהר מקום אשר אסרי המלך. כתב ר' חזקוני כי צית הסוהר הוא מלה מלרית ועל כן כתב פירושה צצדה כמו הפיל פור הוא הגורל. וכתב הרמב"ן עליו ולא אמר כלום אלא ויתגדו אל צית הסוהר שידוע למלך מקום אשר יאסרו שם אסורי המלך לומר שהי' זה סבה שיכנסו עמו שר המשקה ושר האופה. ויתכן עוד שפי' אסורי המלך עבדיו ומשרתיו החוטאים לו צמשפט המלוכה ושאר האסורים ציד השופטים והשוטרים וסיפר זה הכתוב ששמו את יוסף עם אסורי המלך לכבודו מאהבת אדוניו: (כב) ואת כל אשר הם עושים שם הוא היה עושה. פ"י על ידו שהכל נעשה על ידו. וי"מ שהי' מתעסק צאומנות לחיות ממנה כאשר הם עושים שאר האסורים:

פ"י הטור **וישב** **קכב**
על התורה

מ (ב) על שני סריסין. פ"י גדוליו לכן תרגם אונ קלוס על תרין רצרצנהי. וי"מ סריס ממש שהיו סריסין צעצור כי היו משקים ואופים גם צצית הנשים אשר צצית המלך על כן היה מסרסין אותם: (ה) איש כפתרון הלומו. פירש"י כל אחד חלם הלום הדומה לפתרון העתיד לצא עליו רוצה לומר כי שר המשקים חלם דבר של שמחה שראה ענבים ועושים מהם יין המשמח אלהים ואנשים ועל כן פתח לו לעוצה ושר האופים ראה דבר של נער שהעוף אוכל מה שהי' מציא למלך ולכן פתח לו לרעה. וכתב הרמב"ן שאין זה טעם שיאמר שר המשקים לפרעה חלמנו חלום הדומה לפתרון וימעט צזה חכמת הפותר ואולי לא יהי' כן חלום פרעה ולא ידע יוסף לפתור אותו. ור' אברהם כתב שראה כל חלומי שהי' פתרון חלומי כל מה שאירע לו לעתיד כלומר שהי' חלום אמת ולא צא צרוז ענין שלא יתקיים רק מקנת ממנו אלא כלו אמת: (ז) וישאל את סריס פרעה אשר אתו במשמר. הי' ראוי שיאמר וישאל אותם לא האריך אלא לספר בשבחיו של יוסף שהי' נער עבד לשני סריסין גדולים והם צצית אדוניו אשר שגא אותו והיה כל אחד יכול לנזות לשאת ראשו מעליו ולא פחד מלשאל אותם ולומר להם דעתו צפתרון כי צטח צחכמתו שאלו נמלט שר האופים היה תולה אותו: (ח) ופותר אין אותו. פ"י אין צעולם שידע לפתור אותם. אי נמי ששלחו לקצת חרעומים או ששאלו לאנשים שהיו עמהם צצית הסוהר ואין מי שיפתור להם: הלא לאלהים פתרונים. פ"י רצינו אצרהם הוא לצדו יודע הפתרון בעתיד לצא ומראה צחלום מה שירצה למי שירצה ואם אפתור לכם לעוצה או לרעה לא יועיל ולא מידי ואחר שהדבר כן ולשם פתרון החלומות אל תחושו שתספרו חלומותיכם לי והוא אמר להם כן כדי שלא ימנעו מלהגיד לו או שהיתה כונתו שלא יענישוהו אם יפתור להם לרעה. וכתב הרמב"ן הנכון צעיני שאמר להם הלא לאלהים פתרונים צכל החלומות הנעלמים והסתומים והוא יכול להודיע פתרון חלומכם ואם הוא נעלם מכם ספרו נא לי אולי יישר צעיניו לנלות לי סודו: (י) והיא כפורחת. פירש"י ונדמה לי צחלומי כאלו היא פורחת. והקש' הרמב"ן שאם אמר כפורחת צכ"ף מפני שהוא כמדמה צצציל שהוא חולם הי' לו לומר הכ"ף תחלה והנה כגפן לפני ועוד לא הזכיר כ"ף לא צחלום שר האופים ולא צחלום פרעה אלא צכלם אמר והנה צצציל שהוא דמיון ספירושו כאלו גפן לפני ופי' הוא כפורחת שראה צחלום שהגפן מיד כשהיא פורחת עלתה נחה והצטילו אשכולותי' ענבים להודות כי ממחר האלהים לעשותו וצזה הכיר יוסף כי שלשת שריגים שלשת ימים ולא ג' שנים ולא ג' חדשים וחשב צדעתו כי ציוס אחד ישא ראש שניהם כי צלילה אחד חלמנו ואין לריך לדברי רצינו אצרהם שאמר שידע יוסף שיוס הולדת פרעה הי' ציוס ג'. וי"מ שכתב

קכג פ"י הטור וישב על התורה

ג' ימים מלשון שריגים שדומה לשרגא שהוא נר ופתר ג' אורות ג' ימים ופלי חורי הוא מלשון חיוור פתר ג"כ ימים ולא אמר חדשים או שנים צמציל הגפן שמייהר להוליח פירותיו: (יד) כי אם זכרהני אהך. פי' הרמז צ"ן אם תזכרני כאשר ייטב לך תעשה עמי חסד והזכרתני אל פרעה ופי' אתך שתזכירני לעשו' עמדי צטוב אשר ייעב לך שיוילאני מצית הסוה' כמו שהוילא אופך. א"נ שתזכרני צלצך כאלו אני אתך. אי נמי שאמר אם תזכרני להיות אתך כאשר ייטב לך ותחזור למעלתך ותהפוך לעשות עמדי החסד הזה תזכרני אל פרעה לאמר לפניו זכור אני שהי' נער משרת אותי צצית הסוהר תנהו לי להיות לי משרת. אי נמי והזכרתני אל פרעה אמר איך לריך לאלא להזכירני לפניו כי הוא מכיר אותי מיום היותי עבד לשר הטצחים והוא יוילאני שהוא יודע שאין צי עון אשר חטא: (טו) כי גנוב גונבתו. ולא תאמר שנתפסתי על גניבה שגנבתי אדרצא גונבתי משם ולא תאמר צכאן פשעתי צשום דצר לאלא גם פה לא עשיתי מאומה: מארץ העברים. על שם אצרהם העברי שהי' מעצר הכהר נקראין זרעו עצרים: (טז) כי טוב פתח כי יפה פתח פתרון המתקבל. אי נמי כי-לטובה פתרו: עלי חורי. פירש"י פליס העשויים חורים חורים. ורבינו סעדי' פי' פלי חורי שהי' צהם לחם לצן ולחם המלך מלשון חיוור: (יט) ישא פרעה את ראשך. אינו כישא של שר המשקים שאותו לשון חשבון כמו תשא את ראש בני ישראל זה פירושו יסיר את ראשו או ירימונו על עץ וצמציל שאמר לשר המשקים לשון ישא אמר לזה גם כן צאותו לשון: (כג) ולא זכר שר הכושקים. צפה ויסכחהו צלב. וי"מ ולא זכר לא מחמת שנאה לאלא מחמת שכחה שנאמר ויסכחהו. אי נמי ולא זכר שעשה עצמו כאלו שכחו:

פרשת מקץ

מא (א) ויהי מקץ שנתיים ימים. פי' לבוף צ' שנים הי' זה המעש' שפרעה חלם

ולא פי' מתי התחילו צ' שנים ונראה שהיה לבוף צ' שנים מיילא' שר המשקה מצית הסוהר שהי' גם יוסף ראוי לנאת לאלא שנתאלח' צ' שנים על שתלה צמחוננו צצשר ודס ונמלא שהי' תפוס י"צ שנים שלא היה עבד צצית אדוניו לאלא שנה דכתיב ויהי צרכת ה' צצית וצצדה דהיינו קיץ וחורף וע' שנים הי' תפוס קודם לשר המשקה והאופה והיו הס תפושים עמו שנה כדכתיב ויהיו ימים צמסמר פי' שנה ולאחריהם צ' שנים לאלא שקשה הא דליתא צמדרש ולכך חטאו שר המשקים והאופה כדי שידצרו צצרתונס ויסכחו מלדצ' ציוסף ואס לא חטאו עד ע' שני' אחריו א"כ הרצ' דצרו צט' שנים ואיפשר. שחטאו מיד ונמשך הדבר מיום ליום שלא

קכד
על התורה

מקץ

פי' הטור

נתפשו עד אחר ט' שנים ויש שסומכין אותו על הפסוק כתיב הכל מקץ וכתיב התם מקץ עשר שנים מה התם עשר חף הכל עשר: מקץ. פירש"י בתרגומו מסוף ופי' בן דלא תימא מתחלה כמו מקצה שלש שנים תוליא את כל מעשר תבואתך שפי' מתחלת שנה שלישית: שנתים ימים. כיון שאמר שנתים למה אמר ימ' וי"מ לומר שהיו שנות החמה ולא שנות הלזנה כמו ימים תהיה גאולתו שהוא שנות החמה כדכתיב עד מלאת לו שנה תמימה. וי"מ שנתים לאותם ג' ימים שאמר לעיל בעוד שלשת ימים: ופרעה חלם. וי' של ופרעה רמז למה שדרשו שגם יוסף חלם חלום פרעה לקיים מה שנאמר כי לא יעשה ה' חלקים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים שוא"ץ מוסף על דבר אחר שלפניו: והנה עומד על היאור. פירש"י שאין שאר נהרות נקראין יאור אלא נילוס. וכתב הרמב"ן מצינו שחלק נקרא יאור דכתיב ויאמר לאיש לבוש הבדים אשר מומעל למימי היאור וכן תרגם אונקלוס יאור נהרא אלא יאור ונהר לשון אחד הם והוא לשון אורה וכן הגשם נקרא אור שג' הן פורש עליו אורו יפין ענן אורו וכמו שאמרו אמר ר"י כל אורה האמורה באליהו צירידת גשמים הכתוב מדבר ואולי צעבור שהגשמים צופת האורות והנהרות יעשו מהם יתיחסו אל האורות: (ב) והנה כון היאור עלות ו' פרות. צעבור שמזרים שותים מי נילוס וממנו צא להם שובע ורעב הראוהו עולות מן היאור ופרות הוא סימן לעבודת האדמ' ושצלים לקציר' ואלו לא הראוהו אלא הפרו' ה' אפשר לפרש על האומות שיגבר עליהם לכך הראוהו גם שצלים שהוא סימן לקצירה ומ"מ שצלים לצד לא יספיק כי ה' נריך לשנות החלו'. וכתב הרמב"ן שלא ה' שצב אלא צארץ מזרי' כמו שנאמר שצב גדול בכל ארץ מזרים וכן אשר ה' צארץ מזרים אצל הרעב ה' בכל הארצות וכן פתח יוסף וקמו שצב שני רעב אחרי כן ולא הזכיר צארץ מזרים ועל כן לא יכלו לקבץ בשאר הארצות כי אי אפשר שלא ה' מפורסם ואולי ה' צמלום רמז מזה מה שהזכיר ותרענה צאחו אצל הרעות העולות אחריהן אכלו הטובות ותתהלכנה צארץ ולא ידע פרעה אנה הלכו: (ג) וחעמודנה אצל הפרות. צלזן וקרוצ להן והוא סימן שלא יהי' הפסק בין שצב שני הרעב והשצב אע"פ שלא סיפר זה ליוסף אולי המראה והסיפור הם שוים והכתוב לא יחוש כמו שהוסיף צסיפור ולא נודע כי צאו אל קרצנה וכן עולות צקנה אחד מלחות וטובות סימן שיהי' שצב שנים רזופות: ותאכלנה הפרות. הוא סימן שיאכלו שני הרעב את שנות השצב וזוה למד יוסף לומר לפרעה ויקצנו את כל אוכל השנים הטובות והי' האוכל לפקדון כי ראה שהשצלים והפרות טובות והן תבואתה אל קרב הרעות ואיינו ענה כי לא ציקש ממנו פרעה ענה אלא צפתרון החלום אמר כן ונשכח כל השצב ולא יודע השצב הוא צפתרון ולא נודע כי צאו אל קרצנה ומראיהן רע כי ראה שלא היו

קכה
פי' הטור

מקץ

על התורה

באכילתן צריאות וטובות רק היו להם למח' שאלו לא אכלו אותן היו מתות ולא כדברי רש"י שפי' ונשכת כל השבע הוא פתרון הצליעה: (ו) צומחות אחריהן. לא ראה אותן נומחות אלא שיזולת עשויות ראה אלא אמר צוה הלשון להודיע שמיד אחר שראה הטובות עלו הרעות אחריהן מיד והוא סימן לתכיפת הרעב מיד אחרי השבע. בשצלים הרעות לא נאמר עולות בקנה אחד כמו בטובות לפי שהסנים הטובות היו כלם שוים בטובה והרעות לא היו שוים לרעה אלא כל אחד יותר רעה משלפניו: (ז) וחבלענה. ולא אמר כאן ותאכלנה דלא שיך לשון אכילה בשצלים ואין מראין לאדם בחלום אלא מה שיכול להיות לכך אמר ותבלענה מלשון כבלע את הקודש פי' שגדלו עליהם עד ששיכחו אותם. וי"ט צליעה ממש ולכך אמר בחלום השני והנה חלום פי' שראה דבר משונה וראוי להיות חלום ונריך לפתרון אצל באכול הפרות זו את זו אינו משונה כל כך. ופירש"י והנה חלום שנשלים החלום ונריך לפתרון. והרמ"ן אמר ויקץ פרעה והנה חלום גם לאחר שהקץ והי' על מטתו הי' מחשב בחלומו שמה יראה עוד פעם שלשית וכאשר עמד בצוקר ולא חלם עוד נפעמה רוחו ועל זה נאמר ויהי בצוקר ותפעם רוחו אצל בנצובדנר מיד צלילה ותתפעם רוחו ושנתו נהיתה עליו ולכך הזכיר ויקץ פרעה והוא מן הענין הנזכר וסיפר השינה כי חלום שיחלום אחריו חלום אחר מענין אחד באותה שינה אינו מתקיים על כן אמר כאשר הקץ והנה חלום ומשצ צו עוד צוקר: והנה חלום. אע"פ שחלם פעמים הוא צעלמו הבין שהכל ענין אחד הוא ועל כן אמר והנה חלום וכן חלום חלמתי ופותר אין אותו ולא אמר חלומות וכן ואראו בחלומי והפסוק שאמר ואין פותר אותם לפרעה לומר שאין פותר אפילו אחד מהם: (ח) ותפעם רוחו. ולא שכת החלום כנצובדנר לפי שלא הי' נריך כי מה שכת כנצובדנר החלום לפי שהפתרון הי' לזמן מרובה ולא היו מאמינים לניאול הפתרון להעלותו בשצילו לגדולה אם לא שיגיד החלום אצל הכל הי' הפתרון שנות השבע מיד והי' מזכר מיד והיו מאמינים ליוסף ודי הי' לפתרון לבד להעלותו בשצילו לגדולה. וי"ט הטעם לפי שאם הי' שוכח גם החלום לא הי' מעלה שר המשקים על לבו להזכיר את יוסף כי מהיכן ידע שהי' יוסף יודע כי לא אמר לו רק הפתרון: (ט) את חטאי. לשון רבים שני חטאים חטאו לפרעה וחטאו שכחת יוסף כי הולך להגיד הדבר כאשר היה: (י) פרעה קצף. אין הדרך לקרות המלך בשמו לכך נריך לוטר דפרעה אינו שם העצם אלא שם כינוי לכל מלכי מצרים ואמר קצף לשון נסתר כי אין דרך לדבר למלך לשון נוכח: אותי ואת שר האופים. אע"פ שאמר ויתן אותי חזר ואמר אותי ואת שר האופים דבזה משמע ויתן אותי צמסמר צית שר הטבחים ואת שר האופים צמסמר אחר או שלא היו מאסרין שוין ומתוך כך הבין יוסף שעל זה הי' חטא מות ולא על

קבו

על התורה

מקץ

פי' הטור

זה אלא שכינו היינו אסורין ציחד ובענין אחד ואפילו הכי פתח לנו כל אחד כחלומו פי' שבא לנו לכל אחד לחלומנו כמו שפתח לנו: (יג) אותי השיב על בני. לפי הפשט חוזר על פרעה. וי"מ דעל יוסף קאי שהוא השיבו דכל החלומות הולכין אחר הפותר. אי נמי אותי השיב צפתרוננו ואותו תלה צפתרוננו וכן ה' לנו: (יד) ויריצוהו מן הבור. אע"ג דכתב אין שר צית הסוהר רואה את כל מאומה א"כ לא ה' צבור י"ל כששמע שר צית הסוהר ששלח פרעה צעצילו לא ידע אם לדוט אם לא לכך החזירו לצור וזה ה' תחלת סבת מאסרו שמצית האסורים יאל למלוך שנותק כך נתעלה יותר שאם ה' יושב ושומע החלום דרך מקרה והי' פותר אותו לא ה' מעלתו כל כך אבל אחר ששלח לכל חרטומי מזרים וחכמיה ולא ידעו פתרונו ושלחו אחריו ופתר אותו נתעלה: (טז) בלעדי אלהים יענה. פי' ר' אצרהס צעציל שאמר לו לפתור החלום אמר בלעדי הפתרון אלהים יענה את שלום פרעה. אי נמי בפשטי' בלעדי יש פותר ומי הוא האלהים והוא יענה את שלום פרעה וצעציל שתלה הגדולה צעציליו בלשון בלעדי צו בלשון עלה לגדולה ובלעדיך לא ידים איש את ידו ואת רגלו: (כג) צנומות. פירש"י כמו לונמא פי' קשות כסלע ותרגומו נאן לקיין אין צהס אלא הכן שמתרוקנו מן הזרע. והקשה הרמב"ץ בשיבולים צעת שיתרוקנו מן הזרע אין צהס נן וכן פרעה לא ראה אותו צעת הכן אלא מלאות וטובות ורקות ושדופות. ופי' לטומות פרוזות לחתיכות הרצה מלשון פת לונמא צקערה וכן נאן שהוא התרגום אומר שהוא מלשון חיתוך וחסרון כמו מוליא בנלא פי' בגומא שהגומא נקראת נלא-היא חסרה העפר והוא הפך מלאות שלא היו מלאות גרגרים אלא היו צהס מקומות בלא גרגרים: בחלום כתיב והנה עומד על היאור וצסיפור אמר לו על שפת היאור לפי שהי' עובד ליאור חלק לו כבוד ולא אמר הכני עומד עליו ומטעם זה אמר גם צטובות עולות מן היאור וצרות אמר עולות אחריהן ולא הזכיר היאור שלא רצה להזכירו לרעה וצסיפור שינה לומר לו צריאות צער ויפות תואר והוא חלס יפות מראה וצריאות צער וצפרות ברעות שינה לומר לו דלות ורעות תואר ודקות צער והוא חלס רעות מראה ודקות צער וצצלים חלס צריאות וטובות ואמר לו מלאות וטובות וצרות הוסיף לו לטומות והוא עשה כן לכסותו והוא השיבו חלום פרעה אחד הוא אף שאתה משנה צסיפורו אפילו אם ה' כך כמו שאתה אומר משנה אחד הוא ואין הפתרון משתנה צכך כל שכן שלא ראית כך אלא כך ואמר לו החלום כמו שראוהו התחיל פרעה תמה ואמר אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת: (כו) ידיו שבע שני רעב. התחיל הפתרון בצבע שני רעב כי הצובע מצוי בצרף מזרים שילום עולה ומסקה את הצרף ולא ה' ניכר להם בחלום אלא צרעב ולכך התחיל צו וגם כי תועלת החלום הוא שהראה להם להחיות להם לפליטה ולכך אמר ותחילנה שבע

קבו פי' הטור מקו על התורה

שני הרעב לצוא כאשר אמר יוסף כי לא נודע דצרו רק בשנות הרעב: (לב) ועל השנות החלום אל פרעה פעמים. והוא לא נשנה אלף פעם אחת ופי' הרמז"ן על ששנה צ' פעמים צלילה אחת כי ה' אפשר שיראה בחלום אחד הפרות והשצולים ועשה ממנו צ' חלומות זה אחד זה צלילה אחת ואין דרך החולמים כן להודיע כי נכון הדבר. ור' אברהם פי' על השנות החלום שפרות ושצולים הוא סימן שהדבר נכון וקיים ובעבור שה' פעמים צלילה אחת הוא סימן שממהר אלהים לעשותו. וי"מ על השנות החלום פי' ששנית החלום ואני הגדתיו לך כמו שראית תוכל לדע כי נכון הוא הפתרון שאמרתי לך: (לג) ירא פרעה איש נבון. שידע לנהל הארץ שיתן לכל אחד לחם לפי הטף וחסם שידע לקיים התצווה שלא תרקב לערב עם כל מין ומין דבר המקיימו וישליטנו על כל הארץ וימנה עוד פקידים תחתיו כי האיש הנבון השליט לא יוכל ללכת בכל הארץ וימנה עוד פקידים תחתיו ואמר כל זה כדי שיצטרפו כי החכם עיניו צראשו: (לד) וחמש את ארץ מצרים. י"מ וקנה החומש ויעשו אומר והוא רמז שעל ידי זה יהי' לו לעולם החומש שמוזה שאמר נתן להם דבר וקנה הארץ לחומש: (לה) אוכל בערים. שלא ינטרו להצילו ממקום למקום ולהוציא עליו יציאות וגם אנשי המקום יתישבו דעתם כשידעו שיש להם תצווה במקומם וגם שכל ארץ מעמדת תצווה: (לו) הנמצא כזה. פי' בעבור שה' עצרי והי' שנוי למצרים ולא היו חפצים בו ולא הי' רואה למנותו משנה צלא רשותם אמר צעל כרחם נרכיב למנותו כי לא נמצא כזה במצרים: (לט) אהרי הודיע אלהים אותך את כל זאת. בעבור שה' הפתרו' טוב ונכון בעיני פרעה והי' נראה כאלו כבר צא אמר כן. אי נמי פי' כל זאת פתרון שר המשקים ופתרון זה החלום: אין נבון וחכם כבוד. הקדים נבון לחכם ולהלן הוא אומר רק עם חכם ונבון לפי שבאנן לריך תצווה להצין ענין החלום דבר מתוך דבר ואח"כ לעיין צו ולפתרו מעין החלום אלל בדברי תורה לריך חכמה תחלה לידע הדבר ואחר כך להתצונן צו: (מ) על פיד ישק כל עמי. פי' ילביטנו כלי נשק. וי"מ לשון נשיקה ממש שכולם יצאו לנשק ידיו: (מב) ויסר פרעה את טבעתו. והוא סימן גדולה כמו שפירש"י. אי נמי נתן לו טבעתו שצו חותמו שלא יתקיים שום דבר אלל על ידו שיחתום צו: (מג) במרכבת המשנה. פירש"י ההולכת אלל שלו ושינייה למרכבתו. והרמז"ן פי' כי משנה הוא שם תואר כמו כהני המשנה משנה התורה הזאת משנה למלך והענין כי למלך מרכבת ידועה למרכבתו כדכתיב וסוס אשר רכב עליו המלך ואחרת ידועה למשנה ואחרת לשלישי: ויקראו לפניו אברך. פי' שכלם ירעו לפניו על צרכיהם. אי נמי שיצרכוהו כעבד לאדוניו: (מד) אני פרעה. פי' שזה השם הי' ידוע לכל מלכי מצרים על כן אמר שלא ישאר לו אלל השם צלצד: (מה)

פי' הטור מקץ על התורה קכח

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח. כי כן דרך המלכים ליתן שמות לעבדיהם כמו צדניאל: ויהן לו את אסנת בת פוטיפרע. ולא נתן לו אשה מזנות הסרים הגדולים לפי שפוטיפר קנאו להיות עבדו והו' חושש שמא יערער עליו לומר עבדי אתה אלז עתה יתצייש לומר לחתנו עבדי אתה. ופירש"י פוטיפרע הוא פוטיפר ונקרא פוטיפרע לפי שנסתרם ופי' כן לפי שכתוב בהן און שהוא לשון גדולה שהרי שר הטנאים היה. והרמב"ן פי' דלכך נקרא בהן און כי כאשר נסתרם נתצייש ופיר' משררותו והכנים עלמו לצית ע"ז ונעשה כומר לע"ז כי כן מנהג הנכבדים ואיפשר שהי' און שס לאלוהו וכן בהן מדין כומר כמו שדרשו רבותינו ציתרו שהי' מפטנס עגלים לע"ז. וי"מ מפני אימת יוסף נעשה כומר לע"ז: (מו) ויצא יוסף. שינא שמו כמו וינא לך שס צגויס און כפסטר' שינא ועבר על כל המקומות והכריזו עליו כדי שיכירוהו: (מו) לקמציים. פי' רש"י קומץ על קומץ יד על יד. וי"מ שהיו מקמטים התצואה לאזור אותם לאורך הרעב. ואוכקלום תרגם לאולרין כי החפירו' העשוין לארץ לאולר נקראין קומלין צלחת הפחמים תרגום צמד מן קומליא: (מח) ויקבוץ את כל אוכל. פי' רבינו אברהם ל"ז קיצן כלו שאס כן היו מתים אלל רובו. והרמב"ן כתב שקיצן הכל ונתן להם עמנו צבל שנה כדי פרנסתם והוא שכתוב ויקצון את כל אוכל השנים הטובות ואמר ויגברו צר תחת יד פרעה כי פי' כל דבר הנאכל לאדם צר ולחס ומזון הכל קיצן אפילו תאנים ולימוקים וכיונא צהס ויגברו מהס הצר דהיינו התצואה צרתת וצמורה לזרות ולהצר אל תחת יד פרעה והי' נותן צערים כדי אכלס מן הפירות והי' האוכל למשמרת לאורך שני הרעב שיקחו ממנו למחיתם והנשאר בצר קיים בצלורות. ויתכן שנתן להם דמים צשער הזול מגמי המלך ולכן הי' הצר לפרעה ומכרו להם ציוקר צשני הרעב: (ג) וליוסף יולד שני בנים בטרם חבא שנת הרעב. מכאן שאסור לו לאדם לשמש צשני רעצון ולוי ששימש מטתו צשנת רעצון שהרי יוכבד כולדה צין החומות לפי שלל הי' יודע מתי יעצור שנת הרעב וגם ידע שצצית אציו לל הי' רעב ואין צריך למנוע צשציל צער האומות אלז יוסף הי' יודע מתי יעצור זמן הרעב וגם לא הי' יודע אס הי' לחס צצית אציו ולכך הי' אסור לו לשמש מטתו: (גד) ויהי רעב בכל הארצות. פי' אשר סצציות מלרים כי לא הי' כן צכל הארצות שצבעולס שאס כן ימותו צרעב: (גו) וישבר למצרים. פי' למלרים מכר תחילה קודם שמכר לאחרים: (גז) כי חזק הרעב. ולל מכר להם עד שנתחזק הרעב ולא מיד כאשר צעקו אל פרעה אלל כאשר נתצור לו שחזק עליהם הרעב:

מב (א) וירא יעקב. כתב רבינו אברהם צעצור היות ההרגשות מתחצרות צמקוס אחד יתליפו זאת צזלת

קכט פ"י הטור **מקץ** על התורה

כמו ראה רית בני ומתוק האור וכן וירא יעקב כי אחריו כתיב הנה שמעתי: למה תחראו. פירש"י למה תראו עצמיכם בפני בני ישמעאל ועשו. וכתב הרמב"ן ולמה אמר בפני בני ישמעאל ועשו ומה ענינם בארץ כנען ועוד למה לא אמר בפני בני הארץ ואולי היו צאים דרך ארץ כנען ועוזרים עליו ואמר להם שלא יראו עצמם שצעים לפניהם שלא יצאו אל ציתו לאכול עמו ולחם ואחר כך אמר להם רדו שמה שמתחלה הזהירם לשמור מה שצידם ושבו אמר להם שילכו לקנות יותר ולא ימותו באשר יתם הלחם שצידם. אי נמי למה תתראו במקום הזה כי ה' לכם ליסע מיד כאשר שמעתם כי יש שצר צמארים כי כבר היו צמאנה אם לא ימהרו צדור וזהו שאמר להם ונח' ולא נמות. וי"מ למה תתראו שהיו מריצים זה על זה על ענין ההליכה לומר מי ילך וירא אומר להם רדו שמה שילכו כלם כמו נתראה פנים. וי"מ למה תתנשאו כמו כי עתה ראיתי פניך כראות פני אלהים שהיו יעקב גדולי הארץ ולא היו רואים ללכת בעצמם ואחרים לא היו רשאים לשלוח מפני פחד הדרך: (ו) הוא המשביר לכל עם הארץ. אינו ראוי שיהי' משנה למלך מוכר לכל עם הארץ לזה סאה ולזה סאתים ועל בן דרשו שזיה לסתום כל האורות. ועל דרך הפשט שצאו לפניו מכל הארצות והוא חוקר עליהם ומזהו לפקידים תמכרו לעיר פלוני' כך וכך ובני יעקב צאו לפניו מארץ כנען והם צאו לפניו צעבור כלם: (ז) ויתנכר להם. פי' רש"י שנעשה להם כנכרי. והרמב"ן פי' מיד כשראה אותם והכירם ה' ירא שמת יכירוהו גם הם ויתנכר אליהם ששם המנפת על מצחו ועל קצת הפנים כדי שלא יכירוהו כמו שכתוב והיא מתנכרת או שנתנכר להם צדצרים שדיבר אתם קשות ואמר להם מאין באתם כאלו לא בא אדם לפניו לשבור ואמרו מארץ כנען לשבור אוכל וכאשר הזכירו לו זה נתצור לו באמת שהם אחיו ולכך כתוב פעם אחת ויבר יוסף את אחיו. ור' אברהם כתב הכירם בתחילה שהם אחיו ואח"כ הסתכל בכל אחד ואחד לצדו להכירו: (ח) והם לא הכירוהו. שילא בלא חתימת וקן ובא בחתימת וקן אע"ג שגם הוא הניח לישיב ולו צולון גם כן בלא חתימת ולא היו גדולים ממנו אלא מעט מ"מ כיון שהכיר קצתם הכיר כלם. ועוד שהוא ה' צרור לו שיצאו אליו לשבור אוכל והם לא העלו על דעתם שיעלה לגדולה כזאת. ועוד שנשתנה שמו לפנת פענח. ועוד שהוא מדבר מצרית והם מדצרים בלשון הקודש: (ט) ויזכור יוסף החלומות אשר חלם להם. פי' רש"י שדע שנתקיימו. וכתב הרמב"ן ולפי דעתי שהצד צהפך כי צרות יוסף את אחיו זכר את כל החלומות וידע שלא נתקיים לא אחד מהם צפעם הזאת כי ידע צפתרונס שישתחוו לו כל אחיו מן החלום הראשון והנה אנחנו מאלמים אלומים שרומז לכל אחיו וצפעם השני ישתחוו לו השמש והירח וי"א כוכבים וכיון שלא ראה עמם בנימין חשב

קל

על התורה

מקץ

פי' הטור

זאת התחזולה להעליל עליהם כדי שיצא צנימין ויתקיים המלוס הראשון
 ועל כן לא רצה לומר להם מיד אני יוסף אחיכם ולשלוח אחר אציו ואחר
 שנתקיים המלוס הראשון הגיד להם כדי לקיים המלוס השני ולולא כן ה'
 יוסף חוטא חטא גדול ללער את אציו ולהעמידו ימים רבים בשכול על
 שמעון ועליו ואף חס ה' בדעתו ללער את אחיו קצת איך לא חמל על
 שיצת אציו אלא הכל עשה יפה צעתו לקיים המלומות כי ידע שיתקיימו
 צלמת וגם הענין השני שעשה צגביע לא ה' בדעתו ללער אלא חשב
 אולי יש שנאה עם צנימין שיקאלו אותו צלחצת אציהם אותו צקנלחתם
 או שהרגיש צנימין שהיתה ים ציוסף והיתה ציניהם קטטה על כן לא
 רצה שילך עמהן עד שיצדקם צלחצתו וכן נריך לומר שכל הדברים הללה
 היו ציוסף מרוצ חכמתו צפתרון המלומות כי יש לתמוה אחרי שה' צמלרים
 ימים רבים וה' פקיד ונגיד צצית פרעה ושר גדול צמלרים איך לא שלח
 כתציו לאציו להודיענו ויפדנו צממון רצ אלא ראה כי השתחוית אציו
 וגם אחיו אליו אי אפשר צאלרו וה' מקוה להיותו שם צמלרים צראותו
 הללחתו שם וכ"ש אחרי ששמע חלוס פרעה שנתצרר לו שיצואו כלם שמה
 ויקיימו כל חלומותיו וגם המלוס השני ואחד עשר כוכבים משתחווים לי:
 מרגלים אתם. לא ה' אומר להם צלא טענה כי לא ה' מעליל על כל
 הצאים לשבור ועל כן דרשו רבותינו שנכנסו ציו"ד פתחים וטענה נכונה
 היא צבל הכתוב לא הזכירה. ועוד שאמרו לו צתחלה כלנו צני איש אחד
 אנחנו וזהו שמחייצתן. ויתכן לפרש שמתחלה אמר להם נכנסתם צ' פתחים
 ועתה נקשרתם יחד אין זה אלא דרך מרגלים ואמרו לו צעבור היותנו
 אחים נלספנו יחד ואמר להם לא כי ערות הארץ צלתם לראות כי אם
 אחים אתם ה' לכם ליכנס צפתח אחד אז אמרו האחד איננו והלכנו
 לצקשו. ויתכן עוד לפי שראם אנשי תואר ונכבדים לצושי מכלול כלם אמר
 אין דרך אנשים נכבדים לצל לשבור אוכל כי עבדים רצים לכם. ויתכן
 עוד שה' צתחלת הצאים מארץ כנען לשבור אוכל ועל כן שאל אותם
 מאין צלתם: (יא) כלנו בני איש אחד. השיבוהו על דצרו שאמר
 להם למה צלו כלם אמרו שהם אחים ואין רעון אציו שנפרוד זה מזה
 או שעשו כן צעבור כוצד הרעצ שלא יגולו עבדיהם צדרך טהצצר שיצאו.
 ויתכן שאמרו כלנו צני איש אחד ותוכל לחקור והוא נודע צכבודו ועושרו
 כי כנים אנחנו ואנשים נדיקים צני נדיק לא היינו מרגלים מעולם: (צו)
 כי אם בבוא אחיכם הנה. למה שלא ה' חושש שאל יצאו אחד מן
 השוק ויאמרו אחינו הוא לפי שכולם היו אנשי תואר וצורה נצראה מיד
 ה' ניכר אם ידמה להם: (יו) ויאסוף אותם אל משמר. להפמידם
 עשה כן ושיצונו כי האלהים הוא ירא ומפני מוראו ה' מוניאם ג'ע'
 ימותו אנשי ציתם צרעצ. ועוד כי לא ישמעו לו להניח שם אחד כי אם
 להללת כן: (כא) אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו. כי אי

קלא פי' הטור

מקץ

על התורה

איפשר שלא יתחנן אליהם ויתנפל לפניהם לבקש מהם על נפשו אלא שהפסוק קיבץ כדי שלא יאריך צטרמונס: ולא שמענו. חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה ורלוצן אמר להם כבר אמרתי לכם אל תחטאו זו כי ילד הוא ומפני נערותו חטא לכם ורלוי לכם להעביר על חטאת נעוריו ועתה גם דמו הנה נדרש פי' דמו עם האכזריות או יהי' פי' גם דמו אע"פ שלא הרגתם אותו השם דורש דמו ונחשב ל ס כאלו שפכתם דמו צהיותו נמכר עצד עולם כי יתכן שמת צעבור היותו ילד שעשועים ולא ניסה לעצוד: (כד) ויקח מאתם את שמעון. רלוי הי' שיקח רלוצן כי הגדול נתפש על הקטנים אלא צעבור שהזילו הכיחו ולקח הגדול אחריו: (כז) ויפתח האחד את שקו. כתב הרמז"ן והאחרים לא פתחו שקיהם עד היותם עם אציהם וחלוי היו האחרים לוקמים הצן לחמוריהם וזה לא הי' לו חמורו חזק הולך ליתן לו מספוא. וחונקלים תרגם אמתחת טוענא ורולה לומר כי כלל משא נקראת אמתחת והי' לכל אחד שק גדול וכמה קטנים להשוות במשא ואירע לאחד שמלא כספו צלותו שק שפתח ולא אירע לאחרים עד היותם עם אציהם. והנכון צעיני כי אמתחת הוא שק גדול ויש לו צ' אדדים ושם לכלם הכסף צאחד מן האדדים ואירע לאחד שפתח הוד שהי' צו הכסף ונקראת אמתחת שהוא נמתח לצדין. וי"מ שזה האחד הי' נותן מספוא לכל החמורים: וא"א הרא"ש ז"ל אמר כי זה האחד הוא לוי ולפי שהי' מנהיג צ' חמורים שלו ושל שמעון הוא מלא הכסף כי הי' למטה צשולי האמתחת והאחרים לא הגיעו עדיין למטה והוא שהולך להאכיל הגיע למטה. ור' אברהם כתב כי זה האחד הוא רלוצן כי הצבור הוא כמו אחד צחשצון: (לב) שנים עשר אנחנו אהים בני אבינו. ולא אמרו לו כמו שאמרו ליוסף שנים עשר צבדיך אחים אנחנו שאלו אמרו לו כמו שאמרו ליוסף צבדיך הי' אומר להם אם כן כבר הודיתם לו שצנימין עצדו ואתם נריכין להצילו אליו כיון שהוא אדוני: האחד איננו והקטן היום את אבינו. וליוסף אמרו צהפך הקטן את אצינו היום והאחד איננו אלא אמרו ליעקב מתוך שאלותיו הונרכנו להגיד לו מצנימין כי צאמרנו לו האחד איננו שאל והשני היכן הוא הונרכנו לומר לו כי הוא את אצינו: (לד) ואת הארץ תסחרו. אע"פ שלא מלאנו שאמר להם יוסף כן דצר הלמד מפנינו ופעמים מקצר הכתוב צסיפור. א"כ שינו לאציהם מפני השלום כדי שיניח לצנימין שילך עמהם כי מרגוב' היו חוזרין מיד לחי שאמ' לא ירד צני עמכ' וכן לא הגידו לו מהסר' ומאס' שמעון: (לו) ויאמר ראובן אל אביו. לכך אמר רלוצן תחלה לפי שלא הי' צמירתו של יוסף: את שני בני תמית. י"מ תמית המגפה כי לא אמר כן אל אציו. והרמז"ן פי' שאמר את שני בני תמית צהיות עונשך עליהם אם לא אצילנו והוא כענין שאמר יהודה והנחתי לך כל הימים. ואע"פ שהי' לו ד' צנים חנוך ופולח חנרון

קלב

על התורה

מקץ

פי' הטור

וכרמי אמר לו תחת אחד מזניך יהי' כפול מזני ויעקב לא צטח צראובן כאשר צטח ציהודה כי היתה עלת יהודה נכונה שאמר המתינו לזקן עד שיכלה פת מן הצית :

מג (ר) נרדה ונשכרה. רצוי הה"ץ לומר אפילו כמה פעמים ואם אינך משליח לא נרד אפילו פעם

אחת: (יא) בעט צרי ובעט דבש. שלא תראו ענמיכם כעשירים. (יד) ושלה לבם את אחיכם אחד. דורש צ"ר אחיכם זה יוסף אחד זה שמעון כי נתן דעתו צעת התפלה להתפלל שתם על האח האחר אולי עודנו חי. וכתב הרמב"ן על דרך הפשט לא אמר אלא על שמעון ולא הזכירו צטמו צעבור שלא הי' רצוי לאצו צעבור מעשה שסם הדע לך שהרי הניחו צמורים ימים רצים ואלו הי' לחם לציתו לא שלח לצנימין והי' מניחו צמורים. ודורש עוד צ"ר על הגלות ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש זה הקצ"ה דכתיב הי' איש מלחמה וכתיב ויתן אותם לרחמים לפני כל שוצרים. ושלא לכם את אחיכם אלו השצטים. אחד ואת צנימין זה יהודה וצנימין. ואני כאשר שכולתי צחורצן צית ראשון שכולתי צחורצן צית שני וכונתם לומר כי ירדת יעקב למורים הוא רמו לגלותינו ציד אדום: ואני כאשר שבלתי שבלתי. פירש"י עד שובכם אהי' שכול צספק כאשר שכולתי מיוסף ושמעון שכולתי מצנימין. וכתב הרמב"ן והנכון שאמר לא תוכלו להוסיף עלי בשיכול כי כבר שכלתי והוא מתנתם מכל הצא עליו ציתרון כאשר מיוסף וכמוהו וכאשר אצדתי כלומר כבר אני אצודה ואם יאצדתי לא יוסיף לי אצדון: (יח) ולקחת אוחזו לעבדים ואת חבורינו. היו דואנים על החמורים שאמרו הנה יקח את החמורים ולכן לנו צמה לשלוח תצוה לציתנו וימותו כלם צרעב: (כ) בי אדוני. פירש"י לשון צעי' ותחנונים. וכתב הרמב"ן שאין צי אדוני לשון צעי' אלא לשון צעק' על צוות דבר ופי' הוא צי אדוני צענמי אתה אדון ומושל ואומר שני כנויים לחזוק כמו ולי אני צצדק צי אני אדוני המלך. ופי' ר' הצרהם כי הוא לשון קצרה והוא כמו צי אדני המלך העון כי' עשה עמי מה שתרצה ותשמעני: (כג) נהן לבם כיטבון. פי' ר' הצרהם יתכן שהי' לאדם מעטון כבר שקו ושכמו ויאל צגורלכם. וכתב הרמב"ן אלו הם דצרי ניחומים כי איך יצא לכל אחד ואחד כספו צמשקלו אלא כל דבר מכוסה נקרא מעטון כמו עמון עלל ידו שאמר להם דרך לוקמי תצוה לשום להם כ"א כספו צשקו והמשציר לקח מן הצאים שקיהם ומלא עשר שקים צר והכסף נטמן תחת התצוה וצא אדוני וצויה לשופכו אל כליהם כי רצה למהר אתכם והנה כל אחד כספו צמשקלו כי כל אחד מציא כסף שזה וכנה יקרה בכל יום צשווקים וצאולרות מרוב מהומות ויראה כי המשציר לא הי' מודד לכל אחד צפניו כי היו מאמינים לו ועל כן הי' לו פנאי להשיצ כספם צאמתחותיהם. ואע"ג דאמרין הנמלא צתוך התצוה

קלג פי' הטור **מקץ** על התורה

כרי היא של צעל התצואה הא אמרינן נמי התם ה"מ צתצואה הגדילה על שלו חבל אס לקח מהרצה בני אדם הוא של מולאו: (כו) השלום אביכס. זה יעקב: הזקן. זה יצחק והס השיצוהו (כח) שלום לעבדך לאבינו. על יעקב ועל הזקן לא השיצוהו שכר מת ואין משיצין. על הקלקה: (כט) וירא את בנימין אהיו בן אמו. שהיה דומה לאמו וזה הכירו: (לד) וישתו וישכרו עמו. שכיון להשכירם כדי שלא יחפשו צאמתחותיהם כדי שלא יארע להם צתמילה ועל זה מיהר לשולחם צאור הצוקר שלא יחפשו:

מד (א) כאשר יוכלון שאת. פי' יותר מן המגיע: ושים

כסף איש בפי אמתחתו. צפניהם

ואמור להם יודע אדוני שעש' לכם המם וע"כ הוא רוצה להטיב עמכם שאלו עשה צכסץ כצראשונה צלא ידיעתם הי' להם התנצלות צנציע שנעשה לו כאשר נעשה צכסץ חלא היה לדעתם וידעו צכסץ כאשר ידעו צמשא כי הכירו צו שהי' כאשר יוכלו שאת. ואס הי' שלא לדעתם חולי טען עליהם כי הכסץ גם צפעס הואת מעמו ואל יתכן כן צגציע ומי יכול לדון עם מי שתקיף ממנו: (ד) הם יצאו את העיר לא הרחיקו. פי' הם יצאו מן העיר ולא הרחיקו. אי נמי הם יצאו ומן העיר לא הרחיקו שלא הי' רשאי להמתין עד שירחיקו כי צצורים היו ויהרגו הרודפים אחריהם: (ה) הלא זה אשר ישחה אדוני בו. לא הזכיר להם הצציע חלא דיצר עמהם כאלו ידע שהם לקחו הצציע ולכך אמר חלא זה אשר לקחתם הוא אשר ישפה אדוני צו והס ענו אותו כאלו אינ' יודעים מה הוא מצקס ואיך יגנוב מצית אדוניך כסף או זה: והוא נחש ינחש בו. פי' ינחש צצצילו סכל המנחשים וחכמים עצדיו וישאל לכלס לנחש עליו והס הגידו לו שלקחתם אותו ועל כן רדף אחרים יותר מכל הצאים לציתו. וי"מ שהוא מנחש צו לידע העתידות. ור' אצרהס פי' ניסה אתכם כי לנסותכם סס הצציע לפניהם והעלים עיניו ממנו עד שלקחתם אותו: (ט) אשר ימצא אתו מעבדיך ומת. כי היו סצורים שלא הי' נמלא עמהם חבל אחר כך כשראו שנמלא צאמתחת צנימין לא הזכירו מיתה חלא אמרו הגנו עצדים גם אנחנו גם אשר נמלא הצציע צידו: (י) גם עהה כדבריכם בן הוא. פירש"י חף זו מן הדין כדצריכם חבל אני אעשה עמכם לפניס משורת הדין. וכתב הרמב"ן ואין לשון גם עתה נופל על זה הפירוש ופי' הוא לפי שהס אמרו לו שהס לא ידעו כלו' ממנו חף אס גנצו הוא ע"כ אמר שמן הדין הוא חייב מיתה והס פטורים לגמרי חלא שקנסו עצמם להיותם עצדים שאלו היו כלס יודעים למה יהיה הוא צנייתה והס לעצדים או יהיה כלס למיתה או כלס לעצדים חלא ודאי טענו שלא אמר להם כלום ועל כן אמר צו גם אתם שאתם נועדים ונמלאים יחדיו ורגלים לדצר שכלכם פשעתם צו כדצריכם כן הוא אשר ימלא אתו

פי' הטור מקץ על התורה קלד

הוא הנגזר והו' לזדו הראוי ליענ' והו' יהיה לי עזר כי בתשלומיו אני חפץ
ולא במיתתו ואתם תהיו נקיים כי אולי לא ידעת' צנניצ' כאשר אמרת'.
אי נמי כן הוא כמו כן יהיה גם עתה שאין המשפט כדצריכם כן יהיה .
וי"מ וכי כדצריכם כן הוא אללא אשר ימלא אתו הוא לזדו יהיה לי עזר
ואתם עלו לשלום . וי"מ מי שיחזיר הכסף כאשר חזרתם ודאי לא יעשה
כדצר הזה אכן אשר ימלא אתו הוא יהיה לי עזר וגו': (יג) ויקרעו
שמלותם . על שגרמו ליעקב שקרע שמלותיו נענשו שקרעו שמלותם :
(טו) האלהים מצא את עון עבדיך . כלומר עון המכירה שהיה נסתר
עד עתה מלא אותו : (יז) הוא יהיה לי עזר . ראוי היה לניקד עבד
כיון שאינו לא באחנה ולא צסוף פסוק אללא לכך קמץ תחת העין כי לא
יהיה עזר כאשר העצדים ארצה חשוב יהיה כמלך :

פרשת ויגש

(יח) ויגש אליו יהודה . מתחלה היה סבור שיוסף היה רוצה
לדונו לצנימין למות אז לא היה לו
פתחון פה לזצר לו שימיתו תחתיו אללא משמע שאמר יהיה לי עזר אז
יגש ואמר - קחני לעזר תחתיו : ידבר נא עבדך דבר . פי' דברים
מועטים אני רוצה לזצר אל יהיו עליך לעזרה : כי כמזך כפרעה . פי'
באימה וביראה אני מדצר לפניך כמדצר לפני המלך . אי נמי ראוי לך
שתעטוד בצדריך שאמרת ואשימה עיני עליו ויהיה דיצורך קיים כדיצור
המלך : (יט) אדוני שאל . כתב הרמב"ן לא ידעתו מעם לאריכת דברי
יהודה בסיפור הזה צמה שהיה כזר ציניהם ומה שאמר וכי זו הוא שימת
עין שאמרת ואשימה עיני עליו אין זה טענה כי אם אמר לשום עינו
עליו לטובה לא שיפטרנו אם יעשה רעה וכ"ש על הגניבה שיגנוב גביע
של המלך ומתחלה שם עינו עליו לטובה וזרמו אללהם יחנך צרי והרצה
לו משאת וכן כללם הרצה לתת להם צר כאשר יוכלון שאת ומראה שאימ
אללא תחנונים להעיר רחמיו כי חשב יהודה כי האלהים הוא ירא כאשר
אמר לו מתחלה לכך אמר לו באונם הגדנו באחינו זה וללא מפני שאלת
אדוני ולא הודינו גם כן להורידו לפניך כמזופתך הראשונה אללא אמרנו
לא יוכל הנער לעזוב את אצו אללא בצנפשינו נציא אותו מפני זלעפות
רעב כי אמרת לא תוסיפו לראות את פני ולא רצה אצו לשמוע עד
היותינו כלנו בצנכה ואז הורד צפחד וזלגה והיה צראותו מת צנפש
מרה ולכן הפול תחינתי לפניך לרחם עלינו ועל הזקן וקח אותי תחת
הנער עזר עולם כי טוב אני ממנו . אי נמי יש לפרש שאמר לו ראוי
לך שתעמוד בצדריך כי על פיך הוצאנו באונם גדול כאשר חכיר ויש צסתם
דבריו שהיה מעשה הגביע תחזולה כי למה רוצה לראותו צעל כרחו אללא
שלא הי' רשאי לומר לו זה צפירוש : (כ) ואחיו מת . פירש"י מפני היראה